

The effect of implementing web-based financial reporting model on stock market and tax avoidance

Sara Makvandi¹, Bahareh Banitalebi Dehkordi², Hamid Reza Jafari³

Received: January 11, 2024

Accepted: February 13, 2024

Abstract

Purpose: The purpose of this research is to first provide a comprehensive index to measure the implementation of financial reporting on the web and then to examine the effect of the present model.

Methodology: This research is developmental-applicative in terms of results and on the stock market and tax avoidance among 167 companies admitted to the Tehran Stock Exchange during the years 2009 to 2020. The components of the web-based financial reporting implementation model were determined through interviews and distribution of questionnaires among experts, and the weights and importance of the criteria were determined using Shannon's entropy multi-criteria decision-making method. The relationship between the implementation of online financial reporting as a hidden variable and its measurement items was also measured through confirmatory factor analysis.

Findings: Based on the findings of the research, the components of the presented model include 8 indicators of organizational factors, financial, economic, social, political, human, technology and finally the cultural factor along with 67 sub-factors. Also, the findings of the quantitative section based on structural equations show web-based financial reporting improves stock market efficiency and reduces tax avoidance.

Originality: A web-based financial reporting system is one of the new approaches whose implementation and implementation plays an influential role in the growth and development of financial markets and consequently tax avoidance, because through the reduction of information processing costs, the possibility of better tax supervision and by increasing the quality of information, it leads to stronger corporate governance and less information asymmetry.

Keywords: Stock market, tax avoidance, web financial reporting

JEL Classification: M41, H26, D53

1. Ph.D student in Accounting, Shahrekord Branch, Islamic Azad University, Shahrekord, Iran.

2. Associate Professor of Accounting, Shahrekord Branch, Islamic Azad University, Shahrekord, Iran. (Corresponding Author). (banitalebi57@yahoo.com)

3. Assistant Professor of Accounting, Shahrekord Branch, Islamic Azad University, Shahrekord, Iran.

Cite this paper: Makvandi, S., Banitalebi Dehkordi, B., Jafari, H. R. (2024). The effect of implementing web-based financial reporting model on stock market and tax avoidance. *Journal of Accounting & Financial Transparency*, 1(2), 1-25. [In Persian]

تأثیر اجرای مدل گزارشگری مالی تحت وب بر بازار سهام و اجتناب از مالیات

سارا مکوندی^۱، بهاره بنی طالبی دهکردی^۲، حمیدرضا جعفری^۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۰/۲۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۱/۲۴

چکیده

هدف: هدف این پژوهش در ابتدا ارائه شاخصی جامع برای سنجش اجرای گزارشگری مالی تحت وب و سپس بررسی تأثیر مدل حاضر بر بازار سهام و اجتناب از مالیات است.

روش‌شناسی: این پژوهش از لحاظ نتیجه، توسعه‌ای-کاربردی است و در بین ۱۶۷ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۹ انجام شده است. اجرای مدل اجرای گزارشگری مالی تحت وب، از طریق مصاحبه و توزیع پرسشنامه بین خبرگان تعیین و با استفاده از روش تصمیم‌گیری چند معیاره آنتروپی شانون، وزن و اهمیت معیارها مشخص شد. روابط اجرای گزارشگری مالی تحت وب به عنوان متغیر پنهان با گویه‌های سنجش آن، نیز از طریق تحلیل عاملی تأییدی سنجیده شد.

یافته‌ها: بر اساس یافته‌های پژوهش اجزای مدل ارائه شده شامل ۸ شاخص عامل سازمانی، مالی، اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، انسانی، تکنولوژی و در نهایت عامل فرهنگی به همراه ۶۷ زیر عامل هستند. همچنین یافته‌های بخش کمی که بر اساس معادلات ساختاری انجام شده، نشان می‌دهد گزارشگری مالی تحت وب کارایی بازار سهام را افزایش و اجتناب از مالیات را کاهش می‌دهد.

دانش افزایی: سیستم گزارشگری مالی تحت وب، از جمله رویکردهای نوینی است که پیاده سازی و اجرای آن نقش تاثیرگذاری در زمینه رشد و توسعه بازارهای مالی و به تبع آن اجتناب از مالیات ایفا می‌کند، چرا که از طریق کاهش هزینه‌های پردازش اطلاعات، امکان نظارت بهتر مالیاتی را فراهم می‌آورد و با افزایش کیفیت اطلاعات، منجر به حاکمیت شرکتی قوی‌تر و عدم تقارن اطلاعاتی کمتر می‌شود.

کلیدواژه‌ها: اجتناب از مالیات، اجرای گزارشگری مالی تحت وب، بازار سهام

طبقه‌بندی موضوعی: M41, H26, D53

۱. دانشجوی دکتری حسابداری، واحد شهرکرد، دانشگاه آزاد اسلامی، شهرکرد، ایران.

۲. دانشیار گروه حسابداری، واحد شهرکرد، دانشگاه آزاد اسلامی، شهرکرد، ایران. (نویسنده مسئول). (banitalebi57@yahoo.com)

۳. استادیار گروه حسابداری، واحد شهرکرد، دانشگاه آزاد اسلامی، شهرکرد، ایران.

مقدمه

در عصر جدید، زبان گزارشگری مالی تحت وب^۱، به عنوان زبان نوین گزارشگری مالی، ابزاری قدرتمند می‌باشد که منجر به تسهیل اثربخشی و کارایی فرآیند گزارشگری مالی گردیده و ارتقای فرآیند تحصیل و شفافیت در افشای اطلاعات را در پی داشته است. در این مسیر، سرمایه‌گذاران و سهامداران عموماً با توجه ویژه به کیفیت و ساختار اطلاعات حسابداری، در تلاشند تا در شکل‌دهی انتظارات خود، واقع بین بوده و کمتر اشتباه کنند چرا که هر چقدر کیفیت اطلاعات حسابداری گزارش شده توسط واحدهای اقتصادی ارتقاء یابد، تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران واقعی و مؤثرتر خواهد بود (عاطفی و همکاران، ۱۳۹۶). بنابراین ظهور و پیاده‌سازی نوآوری‌های عرصه تکنولوژی اطلاعات، با استفاده از روش‌هایی مانند گزارشگری مالی تحت وب، منجر به تحولات گسترده از جمله افزایش شفاف‌سازی و اتکاپذیری اطلاعات در حوزه حسابداری گردیده است (کارمیر^۲ و همکاران، ۲۰۲۲). چرا که استانداردهای حسابداری توسط استانداردگذاران حسابداری و گزارشگری مالی بین‌المللی در قالب گزارشگری مالی تحت وب هر ساله به روز خواهند شد (رحیمی کاکلکی و همکاران، ۱۳۹۶). به طور نمونه در مارس ۲۰۱۷ استانداردهای گزارشگری مالی بین‌المللی قانون استفاده از گزارشگری مالی تحت وب را برای شرکت‌هایی که از این استاندارد استفاده می‌کنند الزامی دانست.

علاوه بر این، از آنجا که به کمک این زبان، استفاده‌کنندگان اطلاعات مالی دیگر نیازی به تبدیل اطلاعات مالی از شکلی به شکل دیگر ندارند، سرعت گزارشگری افزایش خواهد یافت (جانسون^۳، ۲۰۲۰؛ لی و نیوایز^۴، ۲۰۱۸). لذا گزارشگری مالی تحت وب بر بازار سرمایه تأثیرگذار است. به طورمثال، ساسی^۵ و همکاران (۲۰۲۱) معتقدند که پذیرش اجباری گزارشگری مالی تحت وب باعث بهبود نقدینگی بازار سهام می‌شود. شان و تروشانی^۶ (۲۰۲۰) بر این باورند که پذیرش گزارشگری مالی تحت وب، باعث افزایش قابلیت اطمینان بین معیارهای حسابداری همچنین افزایش قابلیت مقایسه گزارش‌های مالی و دسترسی سریع به انواع اطلاعات موجود در طبقه‌بندی‌های تعریف شده می‌گردد (ون دی ویجور و همکاران، ۲۰۲۱). علاوه بر این، بکارگیری این تکنیک گزارشگری، در حوزه پرداخت مالیات نیز منجر به آشکار نمودن سوء استفاده‌ها و اشتباهات پرداخت‌کنندگان مالیات و جلوگیری از اجتناب و فرار مالیاتی می‌شود (گو و همکاران، ۲۰۱۶). با این وجود، یافته‌های پژوهشگران نشان داد که فعالیت‌های برنامه‌ریزی مالیاتی، شفافیت گزارشگری مالی شرکت را کاهش می‌دهد. به عبارت دیگر، می‌توان گفت که فعالیت‌های اجتناب از پرداخت مالیات، مستلزم پنهان کردن حقایق و معاملات پیچیده است که بر محیط اطلاعاتی شرکت، تأثیر منفی می‌گذارد و در نهایت باعث کاهش شفافیت گزارشگری مالی شرکت می‌شود. همچنین محققان نشان دادند که پیاده‌سازی و اجرای سیستم گزارشگری مالی نه تنها باعث کاهش اجتناب مالیاتی نگردیده، بلکه منجر به ایجاد خدشه در شفافیت و کیفیت گزارشگری مالی شده است (سراقیح و همکاران، ۲۰۲۲).

¹. Financial reporting web language

². Cormier

³. Johnson

⁴. Li & Nwaeze

⁵. Sassi

⁶. Shan & Troshani

بنابراین می‌توان ادعا نمود که اجتناب از پرداخت مالیات همچنان که می‌تواند ارزش شرکت را افزایش دهد، اما از سوی دیگر، به دلیل تضاد منافع بین مدیران و سهام‌داران، می‌تواند در فعالیت‌های شرکت همچنین پیاده‌سازی و اجرای گزارشگری مالی نوین، ابهام ایجاد و زمینه را برای انحراف منافع توسط مدیران فراهم نماید (ون و همکاران، ۲۰۲۰). ضمن اینکه همواره این احتمال وجود دارد که به سبب برنامه ریزی های جسورانه مالیاتی که در جهت پنهان کردن حقایق و به منظور جلوگیری از کشف شدن توسط مأموران مالیاتی انجام می‌شود، ابهام فعالیت‌های مالی شرکت همچنین تضاد منافع افزایش یابد (گنانگنون^۱، ۲۰۲۰).

از آنجا که در کشورهای در حال توسعه‌ی با حکمرانی ضعیف مالیاتی (ریکسن^۲، ۲۰۱۱)، اجتناب از مالیات به رویکرد مداوم و پایدار شرکت‌ها تبدیل شده (لوپز^۳، ۲۰۱۷) و باعث افزایش تضاد منافع می‌شود، لذا تداوم این رویکرد قطعاً بر اهداف گوناگون گزارشگری مالی تاثیرگذار است و مانع دستیابی کامل و ایجاد خدشه به رسالت سیستم گزارشگری مالی می‌شود (طالب نیا و همکاران، ۲۰۱۲).

در همین راستا برخی از پژوهشگران معتقدند که مزایای مختلف سیستم گزارشگری مالی تحت وب که باعث کاهش عدم تقارن اطلاعات و افزایش شفافیت و دسترسی به اطلاعات شرکت‌ها می‌شود و به بهبود به موقع بودن گزارشگری مالی کمک شایانی می‌کند (دو و وو^۴، ۲۰۱۸)، می‌تواند منجر به کاهش اجتناب مالیاتی گردد؛ چرا که اجرای گزارشگری مالی تحت وب، هزینه و زمان پردازش اطلاعات را کاهش می‌دهد و در نتیجه امکان نظارت بهتر مالیاتی را برای مدیران فراهم می‌کند (والتون^۵ و همکاران، ۲۰۲۱). به‌طورنمونه، در شرکت‌های پذیرفته شده ایالات متحده، پذیرش اجباری گزارشگری مالی تحت وب منجر به کاهش شیوه‌های اجتناب از مالیات شده است (چن^۶ و همکاران، ۲۰۲۱ و والتون و همکاران، ۲۰۲۱).

با این حال در عمده پژوهش‌های داخلی انجام شده، توجه و پرداختن به این موضوع که ابتدا یک الگوی گزارشگری مالی تحت وب در ایران چگونه و شامل چه شاخص‌ها و زیر شاخص‌هایی است؟ انجام نشده ضمن اینکه در صورت پیاده‌سازی و اجرای گزارشگری مالی تحت وب، آیا این سیستم می‌تواند بر اجتناب مالیاتی و بازار سهام تاثیر گذار باشد یا خیر؟ مغفول مانده و این در حالی است که در دنیای فناورانه امروز، رویکرد گزارشگری مالی در حال تغییر به سوی گزارشگری مالی مبتنی بر وب است و شناسایی ابعاد و دامنه تاثیرگذاری این سیستم بر متغیرهای گوناگون از جمله متغیرهای حوزه مالیات و بازده سهام از ضروریات مهم در عرصه برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری مدیران است. علاوه بر این، خلاء موجود در فضای ادبیات حسابداری و گزارشگری مالی نیز زمینه و انگیزه مناسبی برای انجام پژوهش در این حوزه را فراهم نموده است.

ازاین‌رو، در پژوهش حاضر تلاش می‌گردد تا به منظور بسط ادبیات نظری مرتبط با اجرای گزارشگری مالی تحت وب شرکت گام‌های مؤثری برداشته شود. بر این اساس در ابتدا مدل پیشنهادی اجرای گزارشگری مالی تحت وب ارائه گردید. سپس با توجه به مدل ارائه شده، تأثیر گزارشگری مالی تحت وب بر بازار سهام و اجتناب از مالیات

1. Gnanon

2. Rixen

3. Lopez

4. Du & Wu

5. Walton

6. Chen

سنجیده شد. از این رو این مقاله درصدد پاسخگویی به این پرسش‌ها است که مدل سنجش اجرای گزارشگری مالی تحت وب در ایران چگونه است؟ و آیا اجرای مدل گزارشگری مالی تحت وب بر بازار سهام و اجتناب از مالیات تأثیرگذار است؟ ساختار این مقاله در ادامه شامل مبانی نظری و مروری بر پیشینه پژوهش، روش شناسی، یافته‌ها و نتیجه‌گیری و بحث می‌باشد.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

گزارشگری مالی تحت وب

در سال‌های پایانی قرن بیستم و با وقوع سوءاستفاده‌های غیرقانونی فراوان در بازارهای مالی دنیا، یک عزم بی‌سابقه و بین‌المللی در جهت شفافیت بیشتر در گزارش‌های مالی پدید آمد و منجر به تحولات بسیاری در این عرصه گردید (خدمتی و همکاران، ۲۰۲۰). هرچند امروزه این نوع گزارشگری تجاری با وجود همه جذابیت‌ها، با انبوهی از مشکلات مانند تجزیه و تحلیل نامناسب و انتشار نامناسب اطلاعات مالی در بین استفاده‌کنندگان روبرو است (مکوندی و همکاران، ۱۴۰۲). از جمله عواملی که منجر به بروز بحران در صورت‌های مالی می‌شود، نامناسب بودن اطلاعات در فرم‌های کاغذی و یا الکترونیکی است که فاقد ویژگی‌های لازم جهت انتقال مؤثر اطلاعات مالی پیچیده به استفاده‌کنندگانی نظیر سرمایه‌گذاران، قانون‌گذاران و سایر ذی‌نفعان هستند. یافته‌های یون و همکاران (۲۰۱۱)، حاکی از آن است با حجم باور نکردنی اطلاعات در گزارش‌های سالانه، تجزیه و تحلیل همه اطلاعات برای کاربران دشوار است. بنابراین دستیابی به یک سامانه گزارشگری تجاری مناسب برای حل ناکارایی‌ها بسیار مهم است. در این زمینه، از آنجا که گزارشگری مالی تحت وب، به عنوان مجموعه‌ای تحت فناوری اطلاعات، به دنبال ایجاد راهکار ساده جهت شناسایی و مقایسه عملکرد تجاری یک شرکت با شرکت‌های هم‌تایان خود در زمینه مالی است (خدمتی و همکاران، ۲۰۲۰)، لذا این فناوری به عنوان راهی برای سهولت تجزیه و تحلیل داده‌ها، بهبود کارایی، به‌موقع بودن و بازنمایی صادقانه اطلاعات مالی معرفی شده و بر همین اساس، گرایش داوطلبانه افشای گزارشگری مالی مبتنی بر وب برای شرکت‌های مختلف در جهان در حال گسترش است (یون و همکاران، ۲۰۱۱). امروزه گزارشگری تحت وب به‌عنوان بهترین بستر برای انجام وظیفه مباشرت مدیریت سازمان همچنین افشای اطلاعات مالی و غیرمالی شناخته شده است. شرکت‌ها برای انتقال اطلاعات از طریق اینترنت می‌توانند از ابزارهای مختلف نظیر زبان برنامه‌نویسی تحت وب، فایل‌های مستند قابل حمل، فایل‌های صفحه گسترده مانند صفحات اکسل، فایل‌های ویدئویی از جلسات مدیران با تحلیل‌گران مالی، زبان گزارشگری مالی توسعه‌پذیر، هایپرلینک و غیره که دارای ویژگی‌های مثبت و بعضاً ویژگی‌های محدودکننده‌ای هستند، استفاده کنند (مکوندی و همکاران، ۱۴۰۲). لذا زبان گزارشگری مالی توسعه‌پذیر، یک‌زبان رایانه‌ای است که برای انتقال اطلاعات مالی و بازرگانی از آن استفاده می‌شود. اطلاعات مالی، در زبان مزبور به‌گونه‌ای برچسب‌گذاری می‌شوند که ضمن قابل فهم بودن، قابل تشخیص به اجزای صورت‌های مالی مانند درآمد، هزینه، دارایی، بدهی و ... باشند (عرب مازار یزدی و همکاران، ۱۳۸۶). دولین و تروشانی^۱ (۲۰۰۷) چهار گروه عوامل مربوط تکنولوژی و نوآوری، عوامل حاکمیت شرکتی، عوامل سازمانی و عوامل محیطی را بعنوان عوامل مؤثر در پذیرش زبان گزارشگری

¹. Dolin & Troshani

مالی مبتنی بر وب در کشور استرالیا معرفی نموده‌اند. عوامل مربوط به نوآوری شامل هزینه‌های پیش‌بینی شده، مزایا و منافع ادراک شده، قابلیت سازگاری، مشاهده و آزمون پذیری می‌باشد. عوامل سازمانی شامل ویژگی‌های مدیران، آموزش کارکنان سرمایه انسانی و منابع موجود بوده‌اند. مواردی مانند فرهنگ، موضوعات قانونی، فشارهای خارجی، انجمن‌ها، اصناف صنعت و دولت همچنین پذیرش موفقیت‌آمیز در سایر شرکت‌ها در گروه عوامل محیطی قرار دارد. دولین و تروشانی (۲۰۰۷) مواردی مانند فشارهای خارجی، فرهنگ، دولت، موضوعات قانونی، انجمن‌ها و اصناف صنعت و پذیرش‌های موفقیت‌آمیز در سایر شرکت‌ها را جزو گروه عوامل محیطی تلقی می‌نمایند. عوامل مربوط به تکنولوژی نیز شامل وجود زیرساخت‌های مورد نیاز و ویژگی‌های تکنولوژی‌های موجود جزو عوامل مؤثر در پذیرش است. عوامل مربوط به چگونگی اداره شرکت نیز جزو عوامل حاکمیت شرکتی دسته‌بندی می‌شوند. در این خصوص سطح مهارت و دانش مدیران همچنین ریسک‌پذیری آن‌ها در پذیرش این نوع از گزارشگری مؤثر است (سمرقندی و همکاران، ۲۰۲۳). بررسی‌ها حاکی از آن است که مدیران ریسک‌گریز چندان مایل به تصویب طرح‌های نوآورانه نیستند و در صورت تصویب نیز منابع چندانانی را به این امر اختصاص نمی‌دهند (تروشانی و همکاران، ۲۰۰۷).

گزارشگری مالی تحت وب و بازار سهام

شواهد موجود در بازار سهام حاکی از این است که در سایه نبود هرگونه سازوکار بیرونی، سرمایه‌گذاران از ارزش‌گذاری میانگین برای قیمت‌گذاری تمام سهام منتشر شده در بازار استفاده می‌کنند (مکوندی و همکاران، ۱۴۰۲). این امر خود برای منتشر کنندگان سهام بی کیفیت این فرصت را فراهم می‌سازد تا به هزینه منتشر کنندگان سهام با کیفیت، اوراقی با قیمت بالاتر از ارزش ذاتی خود به بازار عرضه کنند (واتس و بوون^۱، ۱۹۸۲). در این میان حسابداری برای پاسخ به نیازهای مالی شرکت‌ها و استفاده‌کنندگان برای اطلاعات مالی مربوط و اتکاپذیر برای تصمیم‌گیری‌های روزمره توسعه یافته است. بسیاری از شرکت‌ها اطلاعات مورد نیاز استفاده‌کنندگان را به وسیله اینترنت، صفحه گسترده جهانی فراهم می‌کنند (داروغه حضرتی و همکاران، ۱۴۰۰).

گزارشگری مالی تحت وب، به عنوان تحولی بزرگ و انقلابی جدید در عرصه گزارشگری مالی جهانی، منجر به خلق عمده مزایایی در زمینه تهیه، تحلیل و مبادله اطلاعات مالی گردیده و پیامدهایی همچون شفاف‌سازی و کاهش عدم تقارن اطلاعاتی، دسترسی سریع و ارزاتر به اطلاعات، افزایش کارایی، کاهش درصد خطا و افزایش مربوط بودن اطلاعات را برای تولیدکنندگان و استفاده‌کنندگان از اطلاعات صورت‌های مالی در پی داشته است (عزیزخانی و همکاران، ۱۳۹۴). زبان گزارشگری مالی تحت وب زیرمجموعه XML است که برای توصیف اطلاعات گزارشگری مالی ایجاد شده و در زمینه تهیه، انتشار و تحصیل همچنین تبادل و تجزیه و تحلیل داده‌های حسابداری و اقتصادی سودمند می‌باشد. ضمن اینکه شیوه‌ای استاندارد را به منظور تبادل اطلاعات گزارشگری مالی بین نرم‌افزارهای کاربردی فراهم می‌کند (کارمیر و همکاران، ۲۰۲۲). گزارشگری مالی اینترنتی با استفاده از وب سایت شرکت‌ها، باعث ایجاد تنوع و عدم یکنواختی در زمینه افشا اطلاعات شرکت‌ها گردیده است. بر این اساس با استفاده شرکت‌ها از گزارشگری مالی تحت وب، وب سایت شرکت، مجموعه‌ای جامع و متنوع از صورت‌های مالی شامل یادداشت‌های همراه صورت‌های مالی همچنین گزارش حساب‌برسان را در وب سایت شرکت قرار داده و از طریق اینترنت، پیوندی بین

^۱. Watson and Boone

گزارش‌های مالی سالانه شرکت‌ها ایجاد شده است. محتوای گزارش‌های مالی تحت وب نیز متنوع است و می‌تواند شامل گزارش‌های سه ماهه همچنین گزارش‌های سالانه اطلاعات قیمت سهام، مباحث مدیریتی عملیات و گزارش‌های سهامداران باشد و می‌تواند تأثیر به‌سزایی بر تصمیم‌گیری منطقی استفاده‌کنندگان داشته باشد (بیرت و همکاران، ۲۰۱۷).

مطابق با ادبیات نظری، افشای داوطلبانه به تحلیل‌گران مالی این امکان را فراهم می‌آورد که اطلاعات جدید ارزشمندی را مانند پیش‌بینی‌های دقیق‌تر افزایش دهند (ناظمی اردکانی و همکاران، ۱۳۹۸). همچنین برخی پژوهشگران معتقدند که شرکت‌هایی با افشای اطلاعات بیشتر، باعث دقیق‌تر شدن پیش‌بینی‌های سود تحلیل‌گران و پراکندگی کمتر در پیش‌بینی‌های خود دارند و سطح نقدینگی بازار سرمایه‌گذاران نیز افزایش خواهد یافت (چاریتو^۱ و همکاران، ۲۰۱۸؛ و شان و تروشانی، ۲۰۲۰). با اطمینان دادن به سرمایه‌گذاران شرکت در مورد جنبه‌های مختلف عملیات یا عملکرد شرکت، افشای گسترده منجر به کاهش عدم تقارن اطلاعاتی بین مدیران و سرمایه‌گذاران و در نهایت به کاهش هزینه‌های نظارتی که سرمایه‌گذاران متحمل می‌شوند، می‌شود (کارمیر، ۲۰۲۰). بنابراین افشای داوطلبانه اطلاعات برای شرکت‌ها بسیار مفید است چراکه هزینه سرمایه را کاهش داده و ارزشگذاری سهام شرکت را چندین برابر می‌کند و در نهایت باعث نقدینگی سهام شرکت می‌شود و علاقه سرمایه‌گذاران را برای جذب سرمایه‌گذاری در شرکت نیز افزایش می‌دهد که این امر باعث کارایی بازار سهام می‌شود (جانسون، ۲۰۲۰). لذا گزارشگری مالی تحت وب به عنوان یک افشای داوطلبانه می‌تواند به سرمایه‌گذاران کمک شایانی نماید و از طریق کاهش تضاد منافع و عدم تقارن اطلاعات منجر به کارایی بازار سهام شود (مکوندی و همکاران، ۱۴۰۲).

گزارشگری مالی تحت وب و اجتناب مالیاتی

با پیاده‌سازی گزارشگری مالی تحت وب، تمام داده‌های مالی با استفاده از چندین تگ یا عنصر بیان می‌شوند. همچنین به اطلاعات مالی برچسب‌هایی نصب می‌شود تا نرم‌افزار بتواند به کمک آنها داده‌ها را درک و گزارش‌های مورد نظر کاربران را تولید کند. بنابراین، ذی‌نفعان از طریق کشف، استخراج، تبدیل و تجزیه و تحلیل داده‌ها یا اطلاعات برچسب‌گذاری شده با استفاده از برنامه‌های کاربردی تحلیلی متوجه محتوای گزارش شده می‌شوند (جانورین و نوو^۲، ۲۰۱۲). اطلاعات مالی برچسب‌گذاری شده ارائه شده توسط گزارشگری مالی تحت وب سودمندی گزارشگری مالی را با اجازه دادن به کاربران برای استخراج و تجزیه و تحلیل داده‌ها برای تصمیم‌گیری بهبود می‌بخشد (واسارهلی^۳ و همکاران، ۲۰۱۲).

بر اساس ادبیات نظری تحقیق، مطالعات کمتری به تأثیر گزارشگری مالی تحت وب بر اجتناب از مالیات پرداخته‌اند، لذا بر اساس سه دیدگاه زیر پژوهش حاضر به این جنبه از تأثیر خواهد پرداخت. اول، هرچه پیچیدگی حساب‌ها خاص باشد، احتمال تحریف و ضعف در سیستم حساب‌های مالیاتی نیز بیشتر خواهد بود (هویتاش و

^۱. Charitou

^۲. از آنجایی که افشای گزارشگری مالی تحت وب در استانداردهای حسابداری ایران به عنوان یک استاندارد الزامی نشده و سازمان بورس اوراق بهادار نیز قوانینی برای ناشران بورس الزام نکرده؛ لذا افشای آن توسط شرکت‌ها به صورت داوطلبانه است.

^۳. Janvrin & No W.G

^۴. Vasarhelyi

هویتاش^۱، ۲۰۱۸). دوم، والتون و همکاران (۲۰۲۱) استنباط می‌کنند که استفاده از پسوندهای برچسب‌گذاری شده گزارشگری مالی تحت وب مرتبط با مالیات، شفافیت گزارش‌های مالیاتی را افزایش می‌دهد. سوم؛ پذیرش اجباری گزارشگری مالی تحت وب باعث کاهش هزینه‌های پردازش اطلاعات شده و در نتیجه بر رفتار اجتناب از مالیات شرکت تأثیرگذار است (چن و همکاران، ۲۰۲۱).

تحقیقات بر این فرض استوار است که صورت‌های مالی منبع حیاتی اطلاعاتی است که بازرسان سازمان مالیاتی از آن برای تشخیص رفتار اجتناب از مالیات استفاده می‌کنند. آن‌ها به عنوان منابع اولیه اطلاعات عمومی در مورد عملکرد شرکت عمل می‌کنند. اگر صورت‌های مالی شرکت‌ها نقش اساسی در شیوه‌های نظارت مالیاتی سازمان امور مالیاتی نداشته باشد، معرفی قالب گزارش‌دهی گزارشگری مالی تحت وب برای صورت‌های مالی نیز بی‌ربط محسوب می‌شود (کیم^۲ و همکاران، ۲۰۱۹؛ ساراچی و علی، ۲۰۲۲). اطلاعات مالی عمومی به‌عنوان یک داده اضافی برای بازرسان سازمان امور مالیاتی در جهت استفاده در طول فرآیند اجرای مالیات عمل می‌کند و اطلاعات خصوصی جمع‌آوری شده از پرونده‌های مالیاتی شرکت‌ها را تکمیل می‌کند (چن و همکاران، ۲۰۲۱). علاوه بر این، مقامات مالیاتی ممکن است از اطلاعات یادداشت‌های توضیحی صورت‌های مالی و اظهارنامه‌های مالیاتی برای تشخیص رفتار مالیاتی شرکت استفاده نمایند (احمدی لویه و همکاران، ۱۴۰۰).

گزارشگری مالی تحت وب مزایایی را از نظر کاهش عدم تقارن اطلاعات (چونگ^۳ و همکاران، ۲۰۱۷؛ لیو^۴ و همکاران، ۲۰۱۷) و تشویق شفافیت و دسترسی به اطلاعات تجاری ارائه می‌دهد. علاوه بر این، به موقع بودن گزارشگری مالی را افزایش داده (دو و وو، ۲۰۱۸) و قابلیت درک و مقایسه گزارشگری مالی را افزایش می‌دهد (بیرت^۵ و همکاران، ۲۰۱۷؛ والتون و همکاران، ۲۰۲۱). فعالیت‌های اجتناب از مالیات با افزایش پیچیدگی‌های مالی و سازمانی، عدم قطعیت اطلاعات و عدم تقارن اطلاعاتی مرتبط است که باعث کاهش شفافیت اطلاعات در شرکت می‌شود (بالاکریشنان^۶ و همکاران، ۲۰۱۹). در همین راستا، چن و همکاران (۲۰۲۱) بر این باورند که گزارشگری مالی تحت وب می‌تواند هزینه‌های پردازش اطلاعات را با تسهیل شناسایی، نظارت و بررسی حساب‌های مالیاتی و اطلاعات مالیاتی شرکت‌ها برای بازرسان سازمان امور مالیاتی کاهش دهد که به نوبه خود، انگیزه‌های مدیران را برای اجرای اجتناب مالیاتی در شرکت تضعیف می‌کند (موسا^۷، ۲۰۱۶).

کویین و همکاران (۲۰۲۳) در بررسی تأثیر دستیابی به عملکرد آرمانی و تجربه مدیر عامل بر اجتناب از مالیات شرکتی، به مطالعه شرکت‌های چینی از سال ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۸ پرداختند. یافته‌ها نشان داد دستیابی به عملکرد آرمانی، به عنوان یک مقدمه مهم اجتناب مالیاتی شرکتی است. همچنین تجربه مدیر عامل بر نحوه عملکرد آرمانی شرکت و اجرای تصمیمات اجتناب از مالیات تأثیر گذار است. یافته‌های پژوهش نشان داد که با بالا رفتن عملکرد برای دستیابی به آرمانها، شرکت‌ها در ابتدا اجتناب مالیاتی را افزایش می‌دهند، اما از نقطه‌ای به بعد، چنین فعالیت‌هایی را کاهش

1. Hoitash & Hoitash

2. Kim

3. Chong

4. Liu

5. Birt

6. Balakrishnan

7. Mousa

می‌دهند. همچنین این رابطه U شکل معکوس، با تصدی مدیرعاملی تضعیف و با تجربه مالی مدیر عامل تقویت می‌شود.

ساراقی و علی (۲۰۲۲) به تأثیر گزارشگری مالی تحت وب بر اجتناب مالیاتی شرکت‌های اندونزی طی سال‌های ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۷ پرداختند. یافته‌ها حاکی از آن است که اجرای گزارشگری مالی تحت وب، اجتناب مالیاتی شرکت را کاهش داده است. همچنین بهبود شفافیت شرکتی از طریق گزارشگری مالی تحت وب می‌تواند یک ابزار بازدارنده برای اجتناب از مالیات شرکت‌ها باشد.

کارمیر و همکاران (۲۰۲۲) در مطالعه‌ای به ارتباط افشای داوطلبانه زبان گزارشگری مالی توسعه‌پذیر^۱ بر اساس استانداردهای گزارشگری مالی بین‌المللی با کارایی بازار سهام در ۲۳۹ شرکت کانادایی و ۱۲۰ شرکت فرانسوی در بازه زمانی سالهای ۲۰۱۴-۲۰۱۲ پرداختند. داده‌های پژوهش از طریق گزارش‌های سالانه، گزارش‌های پایداری، بیانیه‌های مطبوعاتی، ارتباط مستقیم با شرکت‌ها، از جمله جلسات، مصاحبه‌های تلفنی، ایمیل و نظرسنجی گردآوری شده است. نتایج یافته‌های آن‌ها نشان داد که پس از یک سطح مشخص از افشای برجسته‌های گزارشگری مالی توسعه‌پذیر تأثیر آن بر قیمت‌گذاری سهام منفی است. همچنین گزارشگری مالی توسعه‌پذیر بر ارزش بازار سهام شرکت‌هایی با سود مثبت رابطه مثبت و معناداری دارد.

والتون و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهشی به بررسی تأثیر استفاده از برجسته‌های گزارشگری مالی تحت وب بر اجتناب مالیاتی، پرداختند. در حالی که ادبیات قبلی نشان داده که با افزایش پیچیدگی گزارشگری مالی، ممکن است پیامدهای ناخواسته و سودمندی برای گزارشگری مالیاتی همچنین اجتناب مالیاتی وجود داشته باشد، اما یافته‌های آنها نشان داد استفاده نسبی از برجسته‌های گزارشگری مالی تحت وب می‌تواند ویژگی‌های منحصربه‌فرد فعالیت مالیاتی را برجسته کند، به نوبه خود کیفیت اقلام تعهدی مالیاتی را افزایش و شفافیت گزارش مالیاتی را بهبود بخشد و کاهش اجتناب از مالیات را در پی خواهد داشت.

چن و همکاران (۲۰۲۱) طی پژوهش خود با عنوان "هزینه‌های پردازش اطلاعات و اجتناب از مالیات شرکت (شواهدی از نقش گزارشگری مالی تحت وب)"، به این نتیجه دست یافتند که شرکتها پس از پذیرش اجباری گزارشگری مالی تحت وب، با کاهش هزینه‌های پردازش اطلاعات مواجه خواهند بود. ضمن اینکه گزارشگری مالی تحت وب، باعث کاهش هزینه‌های نظارت بر پردازش اطلاعات شده و انگیزه‌های مدیریتی برای مشارکت در رفتار اجتناب از مالیات را نیز کاهش می‌دهد.

داروغه حضرتی و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی، اقدام به واکاوی شاخص‌های تأثیرگذار بر اقلام محتوایی گزارشگری یکپارچه مبتنی بر وب با رویکرد شهروند شرکتی نمودند. رویکرد پژوهش، از نوع کیفی و از طریق ابزار فراترکیب (متاستز) طی هفت‌گام انجام و طی آن ۲۸۲ مورد از یافته‌های پژوهش‌های پیشین، ارزیابی و بصورت نظام‌مند تحلیل گردید. علاوه‌براین به کمک پرسشنامه، نظرات ۱۲ نفر از خبرگان و اساتید، جمع‌آوری و بر اساس رویکرد تحلیل محتوا و با استفاده از روش کمی آنتروپی شانون، ضرایب تأثیر عوامل شناسایی‌شده، تعیین گردید. در پایان، عوامل دارای بالاترین تأثیر بر روی اقلام گزارشگری یکپارچه مبتنی بر وب، شناسایی شدند. یافته‌های این

^۱. eXtensible Business Reporting Language (XBRL)

پژوهش نقش مهمی در زمینه شناسایی عوامل مؤثر بر کیفیت ارائه اقلام محتوایی گزارشگری یکپارچه مبتنی بر وب به مدیران مالی مؤسسات و حسابرسان شاغل در حرفه می‌نماید.

اردکانی و همکاران (۱۳۹۸) به بررسی تأثیر گزارشگری مالی اینترنتی بر ارزش شرکت بر اساس یک نمونه متشکل از ۱۱۲ شرکت در سال ۱۳۹۴ پرداختند. بر اساس نتایج پژوهش، درصد گزارشگری مالی اینترنتی و درصد اقلام محتوایی گزارشگری مالی اینترنتی بر ارزش شرکت تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد ولی درصد اقلام نحوه ارائه گزارشگری مالی اینترنتی بر ارزش شرکت تأثیری ندارد.

محمدزاده سالطه و همکاران (۱۳۹۶) به بررسی تأثیر عوامل مربوط به هزینه‌های محرمانه بر کیفیت گزارشگری مالی با تأکید بر اجتناب مالیاتی در ایران پرداختند. جامعه آماری پژوهش، شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۳ می‌باشد. برای تجزیه و تحلیل فرضیه‌ها از آزمون رگرسیونی خطی چند متغیره استفاده گردیده است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد معیارهای عوامل مربوط به هزینه‌های محرمانه بر کیفیت گزارشگری مالی تأثیر ندارد. همچنین، اجتناب مالیاتی بر ارتباط بین معیارهای عوامل مربوط به هزینه‌های محرمانه و کیفیت گزارشگری مالی تأثیر ندارد.

فخاری و همکاران (۱۳۹۵) به بررسی رابطه متقابل اجتناب مالیاتی و کیفیت افشای اطلاعات با استفاده از سیستم معادلات همزمان (3SLS)، پرداختند. برای این منظور، نمونه‌ای متشکل از ۱۰۴ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار طی دوره ۱۳۹۳-۱۳۸۹ انتخاب شده و با استفاده از روش سیستم معادلات همزمان (3SLS) ارتباط متقابل بین آن‌ها مورد بررسی قرار گرفته است. یافته‌های آنها نشان داد که اجتناب مالیاتی می‌تواند بر درجه شفافیت اطلاعات شرکت اثر گذاشته و در مقابل درجه شفافیت اطلاعات شرکت نیز می‌تواند بر اجتناب مالیاتی واحد تجاری اثر بگذارد. بر این اساس تبیین ارتباط متقابل بین این رفتارها و چگونگی ارتباط بین این دو می‌تواند قابل بررسی باشد. این یافته‌ها می‌تواند برای سیاست‌گذاران مالیاتی از جهت تبیین چگونگی ارتباط بین اجتناب مالیاتی و میزان کیفیت افشا مفید باشد.

مستانه و همکاران (۱۳۹۵) به بررسی نقش سهامداران نهادی در رابطه بین کیفیت افشا و اجتناب مالیاتی در ۱۰۰ شرکت عضو بورس اوراق بهادار تهران طی سالهای ۱۳۹۲-۱۳۸۵ پرداختند. در این تحقیق به پیروی از کار پلسکو (۲۰۰۴) و دسا و دارماپالا (۲۰۰۶، ۲۰۰۹) از تفاوت بین سود حسابداری (سود قبل از مالیات) و سود مشمول مالیات به عنوان معیار اجتناب از پرداخت مالیات و از اطلاعات صورت سود و زیان برای تخمین سود مشمول مالیات استفاده شده است. روش پژوهش از نوع همبستگی و علی پس رویدادی و روش آزمون فرضیه‌ها، آزمون همبستگی و رگرسیون خطی چند متغیره و آزمون تفاوت میانگین‌های دو جامعه مستقل است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که در شرکت‌های با اجتناب مالیاتی، کیفیت افشاء کمتر از سایر شرکت‌ها می‌باشد و سهامداران نهادی بر رابطه بین کیفیت افشا و اجتناب مالیاتی تأثیر آماری معناداری ندارد. همچنین، در شرکت‌های دارای سطح سهامداری نهادی بالا بین کیفیت افشا و اجتناب مالیاتی رابطه منفی و به لحاظ آماری معناداری وجود دارد و در شرکت‌های دارای سطح سهامداری نهادی پایین بین کیفیت افشا و اجتناب مالیاتی رابطه آماری معناداری مشاهده نمی‌شود.

فرضیه‌های پژوهش

فرضیه اول: گزارشگری مالی تحت وب بر اجتناب از مالیات تأثیرگذار است.

فرضیه دوم: گزارشگری مالی تحت وب بر بازار سهام تأثیرگذار است.

روش‌شناسی پژوهش

روش پژوهش، جامعه و نمونه آماری

پژوهش حاضر از لحاظ نتیجه اجرا، توسعه‌ای-کاربردی است و به لحاظ ماهیت داده‌ها و روش‌های تحلیل، از نوع ترکیبی-راهبرد اکتشافی متوالی است و از میان رویکردهای موجود در روش‌شناسی، رویکرد تفسیری مناسب تشخیص داده شده است. راهبرد (طرح) اکتشافی متوالی، شامل گردآوری و تحلیل داده‌های کیفی در مرحله اول و به دنبال آن، گردآوری و تحلیل داده‌های کمی در مرحله دوم است. گفتنی است که داده‌های کمی مرحله دوم، بر اساس نتایج کیفی مرحله اول مشخص شده است. در این پژوهش، با بهره‌گیری از راهبرد (طرح) اکتشافی متوالی، به منظور ارائه مدل مناسب گزارشگری مالی مبتنی بر مفهوم الگوی کسب و کار، سه گام کلی طی شده است:

گام اول: استخراج ابعاد و مؤلفه (تم)های مؤثر بر گزارشگری مالی تحت وب بر اساس مطالعات کتابخانه‌ای و نظرخواهی از خبرگان، از طریق توزیع پرسشنامه و مصاحبه نیمه ساختار یافته و تحلیل داده‌ها به روش تحلیل استقرایی (روش کیفی). پس از شناسایی شاخص‌ها، با استفاده از روش تصمیم‌گیری چند معیاره آنتروپی شانون، وزن و اهمیت معیارها مشخص شد. روابط اجرای گزارشگری مالی تحت وب به عنوان متغیر پنهان با گویه‌های سنجش آن، نیز از طریق تحلیل عاملی تائیدی سنجیده شد. معیارهای انتخاب خبرگان در پژوهش حاضر، از طریق شاخص‌های زیر بوده است:

(۱) داشتن مدرک تحصیلات تکمیلی در رشته‌های حسابداری، مالی، فناوری؛ (۲) داشتن تجربه مشارکت در طراحی و اجرای بیش از سه پروژه مالی؛ (۳) داشتن بیش از ۵ سال سابقه تدریس در حوزه مالی و فناوری؛ (۴) داشتن تجربه مشارکت در طراحی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری؛ (۵) دارای تجربه فعالیت بیش از ۵ سال در حوزه‌های مدیریت مالی، گزارشگری و فناوری اطلاعات (۶) در دسترس بودن (چراکه توزیع پرسشنامه و انجام مصاحبه به صورت حضوری انجام شده است). برای رسیدن به این لیست خبرگان، نمونه‌یابی هدفمند انجام و در مجموع ۳۲ نفر شناسایی شدند که بعد از فیلتر کردن و اعمال شاخصه‌های مورد نظر، در نهایت لیست ۲۰ نفری خبرگان به دست آمد.

گام دوم: طراحی و تدوین مدل اولیه گزارشگری مالی تحت وب، تعیین شاخص‌های گزارشگری، غربالگری و بررسی میزان اهمیت آن‌ها.

گام سوم: در مرحله سوم یا گام نهایی، شاخص‌های کلیدی و مؤثری که به اجماع خبرگان رسید، معرفی و مدل پیشنهادی نهایی ارائه شده است. سپس از طریق معادلات ساختاری به بررسی تأثیر اجرای مدل گزارشگری مالی تحت وب بر بازار سهام و اجتناب مالیاتی پرداخته شده است.

در این پژوهش، جامعه آماری بخش کمی شامل کلیه شرکت‌های سهامی عام پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران است. قلمرو زمانی پژوهش نیز ۱۲ ساله و طی دوره زمانی ۱۳۸۸ الی ۱۳۹۹ می‌باشد. نمونه‌های آماری پژوهش نیز بر اساس شرایط زیر انتخاب شده‌اند:

- ۱- شرکت‌ها تا پایان اسفندماه سال ۱۳۸۸، در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته‌شده باشند.
 - ۲- به علت افزایش قابلیت مقایسه، سال مالی شرکت‌ها، منتهی به پایان اسفندماه باشد و طی دوره‌های موردنظر، تغییر فعالیت و یا تغییر سال مالی نداشته باشند.
 - ۳- جزء شرکت‌های سرمایه‌گذاری و واسطه‌گری مالی نباشند.
 - ۴- اطلاعات موردنظر شرکت‌ها در دسترس باشد.
- نمونه نهایی پژوهش پس از اعمال محدودیت‌های اعمال شده تعداد ۱۶۷ شرکت و ۲۰۰۴ مشاهده (سال-شرکت) به‌عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند.

متغیرهای پژوهش

متغیر مستقل: مدل پیشنهادی جهت سنجش گزارشگری مالی تحت وب

مطابق با پژوهش‌های لیو و همکاران (۲۰۱۷)، ونگ و همکاران (۲۰۱۴)، چینگ لایی و همکاران (۲۰۱۵)، مکوندی و همکاران (۱۴۰۲)، جهت سنجش گزارشگری مالی تحت وب از چک لیستی حاوی ۸ شاخص اصلی و ۶۲ عامل محتوا استفاده شده که شاخص سازمانی شامل ۱۴ عامل، شاخص مالی شامل ۴ عامل، شاخص اقتصادی شامل ۳ عامل، شاخص اجتماعی شامل ۶ عامل، شاخص سیاسی شامل ۷ عامل، شاخص انسانی شامل ۷ عامل، شاخص تکنولوژی شامل ۱۶ عامل و شاخص فرهنگی شامل ۵ عامل است. این چک لیست با توجه به بررسی ادبیات موجود و با بهره‌گیری از تحقیقات پینتو و پیکاتو (۲۰۱۶)، علی و همکاران (۲۰۱۰)، کلتون و یانگ (۲۰۰۸)، مارستون و پولی (۲۰۰۴) و پیرچیگر و واگن هوفر (۱۹۹۹)، توسط محقق طراحی شده است. برای بررسی نظرات خبرگان نسبت به معیارهای شناسایی شده، ابتدا مقادیر فازی مثلثی نظرات خبرگان نسبت به یک معیار اندازه‌گیری و سپس میانگین فازی نظرات پاسخ دهندگان با کمک رابطه زیر محاسبه می‌گردد:

$$\tilde{W}_j = (\min_i I_{ij}, \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n m_{ij}, \max_i u_{ij}) \quad \text{رابطه (۱)}$$

در این رابطه نظر هر فرد نسبت به هر گزینه به صورت یک عدد فازی بیان شده که در آن i تعداد خبرگان و j تعداد گزینه‌های مورد بررسی می‌باشد. همچنین با استفاده از رابطه زیر مقدار میانگین فازی زدایی شده هر گزینه محاسبه می‌گردد.

$$w = \frac{1+4m+u}{6} \quad \text{رابطه (۲)}$$

در نهایت مقدار ارزش اکتسابی هر گزینه با مقدار آستانه مقایسه می‌گردد. مقدار آستانه در این مطالعه برابر ۷ در نظر گرفته می‌شود (هسو و همکاران، ۲۰۱۰). بنابراین اگر مقدار دی‌فازی شده مجموع نظر خبرگان برای گزینه‌ای برابر ۷ و یا بیشتر باشد به عنوان گزینه قابل قبول شناخته شده و در غیر این صورت مورد تایید قرار نمی‌گیرد. بنابراین جهت پیاده‌سازی ارائه گزارشگری مالی تحت وب در شرکت‌ها از مدل پیشنهادی که از طریق شاخص ترکیبی موزون ارائه شده، استفاده گردید. از جمله تفاوت مدل ارائه شده در این پژوهش استفاده از نظر خبرگان در رتبه‌بندی و

وزن دهی شاخص‌های موثر بر گزارشگری مالی تحت وب است؛ درحالی‌که در سایر پژوهش‌های انجام شده تاکنون، تنها از طریق بررسی داده‌ها و کدگذاری صفر و یک، بدون بهره‌گیری از نظر خبرگان است. این در حالی است که در اکثر پژوهش‌های صورت گرفته از کد صفر و یک به صورت یک متغیر مجازی در صورت وجود گزارش‌گری مالی تحت وب استفاده شده است.

متغیر وابسته

در این پژوهش دو متغیر اجتناب از مالیات و کارایی بازار سهام جزء متغیرهای وابسته هستند که به شرح زیر محاسبه می‌شوند:

اولین متغیر وابسته پژوهش اجتناب از مالیات است که در اکثر پژوهش‌ها از طریق نرخ مؤثر مالیات نقدی اندازه‌گیری می‌شود، اما از آنجا که این نرخ، به صورت همزمان، افزایش دو اثر متمایز اجتناب مالیاتی و مدیریت سود را منعکس می‌کند، نمی‌تواند معیار مناسبی برای اندازه‌گیری اجتناب مالیاتی باشد (رهنمای رودپشتی و همکاران، ۱۳۹۶؛ نوبخت، ۱۳۹۹). علاوه بر این به اعتقاد لو و نیسیم (۲۰۰۴) معمولاً شرکت‌هایی که سود قبل از مالیات خود را مدیریت می‌کنند، نرخ مؤثر مالیات نقدی شان پایین است و این مسئله اشتباه‌ها نشانه‌ای از اجتناب مالیاتی تلقی می‌گردد؛ چرا که تصور بر آن است که چون سود قبل از مالیات در مخرج کسر این نرخ وجود دارد لذا می‌تواند از فعالیت‌های مربوط به مدیریت سود تاثیر پذیرد. از این رو در پژوهش حاضر برای اندازه‌گیری اجتناب مالیاتی، از معیاری جایگزین با عنوان "نرخ مؤثر مالیاتی جریان نقد عملیاتی" استفاده گردیده که در مخرج کسر آن جریان نقد عملیاتی قرار گرفته است. به همین دلیل، این نرخ کمتر تحت تأثیر مدیریت سود و انتخاب‌های حسابداری قرار می‌گیرد و می‌تواند از حصول نتایج اشتباه جلوگیری نماید و منجر به انعکاس درست اجتناب مالیاتی با قابلیت اتکای بالا گردد. نرخ مؤثر مالیاتی جریان نقد عملیاتی (COF ETR_{i,t}) نشان دهنده اجتناب از پرداخت مالیات است، بالا بودن نرخ مؤثر مالیاتی نشان دهنده اجتناب مالیاتی کمتر و پایین بودن این نسبت نشان از افزایش اجتناب مالیاتی دارد، که برابر است با؛ نسبت مجموع مالیات‌های نقدی پرداختی در طول یک دوره زمانی ۵ ساله بر مجموع جریان‌های نقد عملیاتی قبل از مالیات همان دوره که به شرح زیر می‌باشد:

$$\text{COF ETR}_{i,t} = \frac{\sum_{t-4}^t \text{Cash Taxes Paid}_i}{\sum_{t-4}^t \text{Pretax operating Cash flows}_i} \quad \text{رابطه (۳)}$$

که در آن COF ETR_{i,t} نشان نرخ مؤثر مالیاتی که نشان دهنده اجتناب مالیاتی است؛ Pretax operating Cash flows_{i,t}؛ مالیات‌های پرداختی Cash Taxes Paid_{i,t} جریان‌های نقد عملیاتی قبل از مالیات.

مالیات‌های نقدی پرداخت شده با مراجعه مستقیم به صورت جریان وجوه نقد بدست می‌آید و به دلیل فاصله یک ساله اعلام مالیات‌های پرداختی برای هر دوره، مالیات پرداختی آن سال، مالیات پرداختی مندرج در صورت جریان وجوه نقد یک سال بعد آن خواهد بود.

دومین متغیر وابسته پژوهش حاضر، کارایی بازار سهام است که طبق روش بولتو^۱ و همکاران (۲۰۱۵) و بر اساس مدل زیر، مدلی تصادفی، خود همبسته و وابسته به زمان است و در آن مدل، بازده سهام بر اساس روند خود همبسته است.

^۱. Bulut

از جمله ویژگی های خودهمبسته بودن، داشتن رابطه منفی آن با زمان است که در بلندمدت گرایش آن به سمت یک مقدار کوچک و نه لزوماً صفر می باشد، زیرا زمان به بی نهایت می رود (خانتاویت^۱، ۲۰۱۶).

$$r_t = \beta_0 + \beta_1 r_{t-1} + v_t \quad \text{رابطه (۴)}$$

$$\beta_{1,t} = \bar{\beta} + \theta t + \rho \beta_{1,t-1} + u_t \quad \text{رابطه (۵)}$$

r_t : بازده روزانه در زمان t ; β_0 : بازده مورد انتظار در بلندمدت؛ v_t : خطای مستقل بوده که معمولاً با صفر توزیع و بیان میگردد؛ $\bar{\beta}$: سطح کارایی در زمان $t=0$ ؛ θ : سرعت همگرایی قیمت سهام؛ $\beta_{1,t}$: ضریب تصادفی خود همبسته است. طبق گفته آمونزیاس^۲ (۲۰۱۹)، $\rho = 1$ و $\bar{\beta} = \theta = 0.0$ ، زیرا میزان کارایی بازار را می توان به وسیله $\beta_{1,t}$ تحلیل کرد. در حقیقت $\theta < 0$ نشانگر بهبود کارایی است، زیرا با بزرگتر شدن زمان $\beta_{1,t}$ کوچک تر می شود. همچنین ضرایب کارایی در زمان $t=0$ به وسیله $\bar{\beta}$ و در زمان $t=1$ به وسیله $\bar{\beta} + \theta$ اندازه گیری می شود.

متغیرهای کنترلی

اندازه شرکت: این انتظار می رود که اندازه شرکت تاثیر مثبتی در افشای اطلاعات از طریق اینترنت داشته باشد. در واقع هرچه اندازه شرکت بزرگتر باشد، افشای اطلاعات مالی از طریق وب نیز بیشتر خواهد بود. بنابراین در پژوهش حاضر بر اساس لگاریتم طبیعی فروش شرکت بدست می آید (نوروزی و همکاران، ۱۳۹۹).

اهرم مالی: بر اساس نظریه نمایندگی با افزایش افشای اطلاعات، می توان تمایلات دارندگان بدهی را کاهش داد و هزینه ها را حفظ کرد. مدیریت می تواند داوطلبانه در اینترنت افشاگری کند تا طلبکاران بتوانند دائماً بر امور شرکت نظارت داشته و به آن ها کمک کند تا به موقع به پرداخت تعهدات خود بپردازند. بنابراین، در این پژوهش از حاصل نسبت کل بدهی ها به کل دارایی ها محاسبه شده است (نوروزی و همکاران، ۱۴۰۰).

فرصت های رشد: مطابق با پژوهش حبیب^۳ (۲۰۱۱) و نوبخت و نوبخت (۱۳۹۹) نحوه اندازه گیری فرصت های رشد شرکت برابر با نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام شرکت در هر دوره می باشد. این انتظار وجود دارد که شرکت هایی با فرصت های رشد بالاتر، از منظر نظریه نمایندگی، مدیران شرکت ها انگیزه بیشتری برای افشای اطلاعات بیشتر به منظور پیشرفت داشته باشند.

یافته های پژوهش

شناسایی و غربال شاخص های مدل با تکنیک دلفی فازی مبتنی بر نظر خبرگان

بر مبنای مطالعه ادبیات و پیشینه پژوهش و مدنظر قرار دادن شرایط محیطی ایران، در این مطالعه مدلی جامع برای سنجش گزارشگری مالی تحت وب در سطح شرکت پیشنهاد شد و سپس اعتبار این مدل از دیدگاه خبرگان حرفه ای و دانشگاهی بررسی گردید. بدین صورت که از خبرگان در قالب پرسشنامه نین نظرخواهی شد که آیا به نظر شما این مؤلفه جزء شاخص های سنجش گزارشگری مالی مبتنی بر وب است یا خیر؟ پس از گردآوری نظرات خبرگان و

^۱. Khanthavit

^۲. Amountzias

^۳. Habib

رتبه‌بندی مؤلفه‌ها اعم از مثبت و منفی از طریق روش تاپسیس، وزن شاخص‌ها به کمک نرم‌افزار اکسپرت چویس تعیین شد.

پس از تجزیه و تحلیل و ارزیابی پاسخ‌های بدست آمده از مرحله اول و ادغام شاخص‌هایی که از نظر مفهوم با هم مشابهت و هم پوشانی داشتند، مجدداً چک لیست جدید مبتنی بر شاخص‌های استخراج شده از مصاحبه و پرسشنامه به خبرگان در قالب پرسشنامه مقایسات زوجی ارائه گردید. در ادامه نظرات نهایی خبرگان در خصوص شاخص‌ها، غربال و از تکنیک دلفی فازی برای تایید شاخص‌ها مقادیر فازی مثلثی نسبت به یک معیار و نیز مقدار میانگین فازی زدایی شده هر گزینه محاسبه و سپس ارزش اکتسابی هر گزینه با مقدار آستانه (مقدار آستانه در این مطالعه برابر ۷ در نظر گرفته شده است) مقایسه گردید. اگر مقدار دی فازی شده مجموع نظر خبرگان برای گزینه‌ای برابر ۷ و یا بیشتر باشد، به‌عنوان گزینه قابل قبول شناخته شده و در غیر این صورت مورد تأیید قرار نمی‌گیرد.

بر این اساس در این پژوهش برای سنجش مدل پیشنهادی گزارشگری مالی تحت وب از شاخص ترکیبی موزون استفاده شده و پس از محاسبه میانگین‌های فازی نمرات افراد، سپس توسط یک مقدار قطعی که نشانگر بهترین مقدار می‌باشد، میانگین اعداد فازی مثلثی و ذوزنقه‌ای تجمیع و از بین آنها شاخص‌های بزرگتر از ۰/۷ انتخاب شده است. بر این اساس، چک لیستی حاوی شصت و دو شاخص افشای اینترنتی شامل ۸ شاخص اصلی و ۶۲ عامل محتوا تهیه شده است. شاخص سازمانی شامل ۱۴ عامل، شاخص مالی شامل ۴ عامل، شاخص اقتصادی شامل ۳ عامل، شاخص اجتماعی شامل ۶ عامل، شاخص سیاسی شامل ۷ عامل، شاخص انسانی شامل ۷ عامل، شاخص تکنولوژی شامل ۱۶ عامل و شاخص فرهنگی شامل ۵ عامل است.

جدول ۱. ابعاد و مؤلفه‌های الگو گزارشگری مالی تحت وب

مقدار فازی زدایی شده	X_{3max}	X_{2max}	X_{1max}	میانگین فازی	ابزار	عامل
۰/۸۳۰	۰/۸۳۰	۰/۸۲۰	۰/۸۱۱	(۰/۹۸، ۰/۸۵، ۰/۶)	شفافیت اطلاعات مالی	عامل سازمانی
۰/۷۷۵	۰/۷۷۵	۰/۷۶۵	۰/۷۵۸	(۰/۹۵، ۰/۷۹، ۰/۵۴)	بهبود ساختار مالی و گزارشگری	
۰/۷۸۵	۰/۷۸۵	۰/۷۶۸	۰/۷۶۸	(۰/۹۶، ۰/۸۲، ۰/۵۵)	بهبود قراردادهای حسابداری و پیمانکاری	
۰/۷۵۸	۰/۷۵۸	۰/۷۵۸	۰/۷۴۸	(۰/۹۵، ۰/۷۷، ۰/۵۲)	سرعت انتقال اطلاعات	
۰/۷۵۱	۰/۷۵۱	۰/۷۴۳	۰/۷۳۹	(۰/۹۵، ۰/۷۴، ۰/۵۰)	مدیریت ریسک اطلاعات و فرصت‌ها	
۰/۷۵۹	۰/۷۵۹	۰/۷۵۶	۰/۷۴۱	(۰/۹۶، ۰/۸۰، ۰/۵۵)	چشم‌اندازها (سازمان، تکنولوژی، عمومی، استفاده کننده)	
۰/۷۷۹	۰/۷۷۹	۰/۷۶۳	۰/۷۵۵	(۰/۹۵، ۰/۷۱، ۰/۴۸)	افشای معاملات با اشخاص وابسته	
۰/۷۸۱	۰/۷۸۱	۰/۷۹۴	۰/۷۸۳	(۰/۹۷، ۰/۸۱، ۰/۵۶)	گزارش‌های هیئت‌مدیره با پیوند مستقیم	
۰/۷۶۸	۰/۷۶۸	۰/۷۶۲	۰/۷۵۵	(۰/۸۵، ۰/۶۴، ۰/۳۸)	تدوین رویه‌های سیستم کنترل داخلی	
۰/۷۹۷	۰/۷۹۷	۰/۸۱۸	۰/۴۷۹	(۰/۹۵، ۰/۷۹، ۰/۵۴)	تدوین برنامه نظارت بر تأمین‌کنندگان مواد اولیه	
۰/۷۷۴	۰/۷۷۴	۰/۸۳۴	۰/۸۰۲	(۰/۹۶، ۰/۸، ۰/۵۵)	نامه تفسیر مدیریت با لینک مستقیم در وب سایت	
۰/۷۰۵	۰/۷۰۵	۰/۷۵۷	۰/۷۶۹	(۰/۸۴، ۰/۷۹، ۰/۶۱)	تشکیل کمیته تحقق و توسعه و نوآوری	
۰/۶۹۸	۰/۶۹۸	۰/۷۱۷	۰/۷۵۵	(۰/۹۳، ۰/۸۲، ۰/۵۴)	تدوین رویه‌های حاکمیت شرکتی	
۰/۸۱۹	۰/۸۱۹	۰/۸۲۷	۰/۸۴۵	(۰/۷۵، ۰/۸۴، ۰/۹۳)	تدوین منشور اخلاقی (بیان اصول و ارزش‌های اخلاقی)	
۰/۸۶۸	۰/۸۶۸	۰/۷۴۸	۰/۷۹۴	(۰/۸۲، ۰/۷۴، ۰/۶۳)	افزایش ثروت سهامداران از طریق افشای اطلاعات	عامل مالی
۰/۸۱۴	۰/۸۱۴	۰/۷۱۴	۰/۷۵۲	(۰/۸۸، ۰/۸۵، ۰/۷۰)	کاهش هزینه‌های تأمین مالی داخلی از طریق سهامداران	
۰/۸۳۶	۰/۸۳۶	۰/۸۰۴	۰/۸۶۸	(۰/۹۵، ۰/۷۹، ۰/۵۴)	گزارش‌های حسابرسی با پیوند مستقیم	
۰/۷۵۲	۰/۷۵۲	۰/۷۹۶	۰/۸۷۴	(۰/۸۱، ۰/۷۰، ۰/۶۱)	گزارش‌های سالانه شرکت‌ها با رویکرد پایداری/مقایسه‌ای با پیوند مستقیم	

جدول ۱. ابعاد و مؤلفه‌های الگو گزارشگری مالی تحت وب

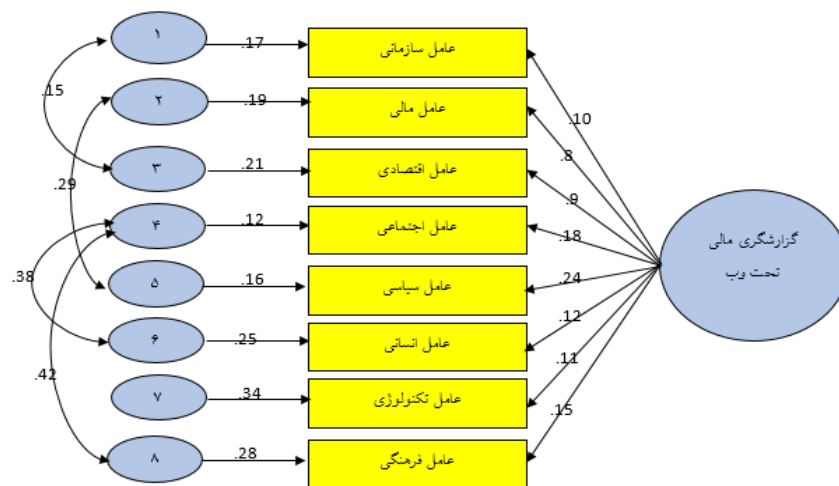
عامل	ابزار	میانگین فازی	X_{1max}	X_{2max}	X_{3max}	مقدار فازی زدایی شده
عامل اقتصادی	اطلاعات مربوط به اعتبارسنجی مشتریان	(۰/۷۷، ۰/۸۱، ۰/۶۹)	۰/۶۹۴	۰/۸۶۶	۰/۷۴۰	۰/۷۴۰
	گزارش‌های مالی سالانه و دوره‌ای با قابلیت تغییرات لحظه‌ای با پیوند مستقیم	(۰/۹۱، ۰/۸۸، ۰/۷۳)	۰/۸۵۷	۰/۸۰۹	۰/۷۴۶	۰/۷۴۶
	کاهش هزینه‌های تأمین مالی خارجی	(۰/۸۴، ۰/۷۲، ۰/۶۳)	۰/۶۷۸	۰/۸۵۵	۰/۸۰۹	۰/۸۰۹
عامل اجتماعی	کاهش هزینه‌های اطلاعاتی ذی‌نفعان	(۰/۶۸، ۰/۷۹، ۰/۸۲)	۰/۶۹۴	۰/۸۶۱	۰/۷۷۷	۰/۷۷۷
	کمک به ذی‌نفعان از افشای اطلاعات زیست محیطی	(۰/۹۱، ۰/۸۲، ۰/۷۵)	۰/۷۳۸	۰/۸۰۷	۰/۷۴۱	۰/۷۴۱
	افزایش کارایی اطلاعات	(۰/۸۴، ۰/۷۶، ۰/۶۸)	۰/۶۸۲	۰/۸۵۲	۰/۸۸۹	۰/۸۸۹
	شفافیت بازار سرمایه	(۰/۶۶، ۰/۸۰، ۰/۶۸)	۰/۷۴۳	۰/۶۹۴	۰/۸۵۹	۰/۸۵۹
	کاهش عدم اطمینان و ریسک موجود در سرمایه‌گذاری‌ها	(۰/۹۱، ۰/۸۹، ۰/۷۴)	۰/۷۳۰	۰/۸۳۵	۰/۸۶۹	۰/۸۶۹
	اطلاعات سرمایه‌گذاری‌های اجتماعی با لینک مستقیم	(۰/۹۶، ۰/۹۰، ۰/۸۴)	۰/۷۱۴	۰/۹۱۵	۰/۹۶۳	۰/۹۶۳
عامل سیاسی	کاهش هزینه‌های کسب اطلاعات توسط سهامداران	(۰/۸۰، ۰/۷۷، ۰/۶۳)	۰/۷۲۱	۰/۸۱۳	۰/۶۸۱	۰/۶۸۱
	کاهش تضاد منافع	(۰/۹۵، ۰/۷۴، ۰/۸۳)	۰/۷۹۸	۰/۸۱۵	۰/۶۹۱	۰/۶۹۱
	فعالیت‌های حقوق بشر	(۰/۹۹، ۰/۸۱، ۰/۹۴)	۰/۷۳۱	۰/۶۹۸	۰/۷۶۲	۰/۷۶۲
	هدایا و خدمات به خیریه	(۰/۹۸، ۰/۸۹، ۰/۶۸)	۰/۷۹۹	۰/۷۱۵	۰/۸۳۸	۰/۸۳۸
	عضویت در نهادهای اجتماعی و فرهنگی و مذهبی	(۰/۸۹، ۰/۷۶، ۰/۷۳)	۰/۶۳۲	۰/۷۲۹	۰/۶۶۴	۰/۶۶۴
	آزادی بیان از طریق استقرار سیستم گزارش تخلفات، انتقادات و نظام پیشنهادها	(۰/۸۷، ۰/۷۴، ۰/۹۵)	۰/۶۱۰	۰/۵۷۸	۰/۶۹۵	۰/۶۹۵
	اقدامات صورت گرفته در راستای توسعه اقتصادی و خودکفایی کشور	(۰/۷۸، ۰/۸۸، ۰/۸۳)	۰/۷۱۴	۰/۵۵۲	۰/۵۹۶	۰/۵۹۶
	بهبود ارتباطات از طریق سرمایه فکری	(۰/۸۰، ۰/۸۱، ۰/۷۶)	۰/۷۷۱	۰/۶۱۴	۰/۷۰۷	۰/۷۰۷
	کار و کارکنان/ اشتغال و رویه‌های کار، اطلاعات استخدامی کارکنان	(۰/۸۷، ۰/۸۰، ۰/۶۹)	۰/۵۴۱	۰/۵۳۳	۰/۵۶۶	۰/۵۶۶
عامل انسانی	ایجاد فرصت‌های برابر یا عدم تبعیض در انتخاب و گزینش کارکنان	(۰/۹۵، ۰/۶۸، ۰/۷۸)	۰/۵۷۵	۰/۷۳۳	۰/۶۴۳	۰/۶۴۳
	افزایش روحیه وفاداری، انگیزشی و ارتباطات کارکنان	(۰/۷۸، ۰/۶۸، ۰/۸۲)	۰/۵۴۶	۰/۵۷۷	۰/۵۶۱	۰/۵۶۱
	بازنشستگی و مزایای پایان خدمت کارکنان	(۰/۸۰، ۰/۸۸، ۰/۷۵)	۰/۵۹۹	۰/۵۶۱	۰/۹۶۸	۰/۹۶۸
	ارائه کمک برای حوادث طبیعی	(۰/۹۰، ۰/۸۱، ۰/۸۸)	۰/۵۲۶	۰/۶۰۸	۰/۷۰۸	۰/۷۰۸
	حمایت از کارکنان در جهت فعالیت‌های اجتماعی، فرهنگی و ...	(۰/۷۵، ۰/۹۳، ۰/۶۸)	۰/۵۱۵	۰/۷۱۴	۰/۶۸۵	۰/۶۸۵
	کاهش هزینه‌های تهیه و توزیع گزارش‌های کاغذی	(۰/۷۰، ۰/۷۴، ۰/۸۶)	۰/۶۹۴	۰/۵۴۲	۰/۷۴۱	۰/۷۴۱
عامل فناوری	فایل‌های مستند قابل حمل	(۰/۹۶، ۰/۹۲، ۰/۸۵)	۰/۵۱۶	۰/۷۳۴	۰/۶۹۱	۰/۶۹۱
	زبان برنامه‌نویسی تحت وب	(۰/۷۹، ۰/۸۷، ۰/۸۹)	۰/۶۰۱	۰/۵۳۱	۰/۸۴۳	۰/۸۴۳
	فایل‌های صفحات گسترده مانند صفحات اکسل	(۰/۸۴، ۰/۹۱، ۰/۸۰)	۰/۵۸۸	۰/۵۹۶	۰/۶۸۲	۰/۶۸۲
	زبان گزارشگری مالی توسعه پذیر	(۰/۸۱، ۰/۹۵، ۰/۸۳)	۰/۵۹۹	۰/۶۹۷	۰/۷۱۱	۰/۷۱۱
	ابر پیوند	(۰/۷۹، ۰/۶۸، ۰/۸۸)	۰/۶۷۲	۰/۷۴۳	۰/۶۶۷	۰/۶۶۷
	خصوصیات کیفی مرتبط با کارایی و اثربخشی اطلاعات	(۰/۸۲، ۰/۹۷، ۰/۹۳)	۰/۵۶۶	۰/۷۳۳	۰/۵۲۶	۰/۵۲۶
	خصوصیات کیفی اطلاعات مرتبط با ارائه اطلاعات	(۰/۹۱، ۰/۸۱، ۰/۸۸)	۰/۷۱۷	۰/۷۳۹	۰/۵۴۸	۰/۵۴۸
	خصوصیات کیفی مرتبط با پاسخگویی	(۰/۹۱، ۰/۸۴، ۰/۶۸)	۰/۶۰۴	۰/۵۸۵	۰/۵۱۹	۰/۵۱۹
	سامانه اطلاعاتی با قابلیت Filling	(۰/۹۱، ۰/۸۵، ۰/۸۸)	۰/۶۲۸	۰/۶۲۰	۰/۹۱۴	۰/۹۱۴
	امکان پردازش ابری	(۰/۸۴، ۰/۷۵، ۰/۷۸)	۰/۵۸۴	۰/۶۴۱	۰/۷۲۱	۰/۷۲۱
	قابلیت گزارش چندگانه	(۰/۶۹، ۰/۸۳، ۰/۹۲)	۰/۶۶۷	۰/۵۲۳	۰/۷۰۴	۰/۷۰۴
	ویژگی‌های فنی و استقرار نظام یکپارچه	(۰/۹۳، ۰/۸۷، ۰/۹۰)	۰/۶۸۸	۰/۷۷۱	۰/۷۳۶	۰/۷۳۶
	قابلیت کاربری و پشتیبانی	(۰/۹۸، ۰/۸۲، ۰/۹۷)	۰/۶۴۷	۰/۶۹۸	۰/۵۴۷	۰/۵۴۷
به‌کارگیری نرم افزارهای تحت وب (هوشمند)	(۰/۹۱، ۰/۹۴، ۰/۸۱)	۰/۵۲۵	۰/۶۱۴	۰/۷۷۹	۰/۷۷۹	
قابلیت ابر پیوند	(۰/۷۰، ۰/۸۹، ۰/۸۶)	۰/۴۱۸	۰/۶۱۱	۰/۷۱۵	۰/۷۱۵	

جدول ۱. ابعاد و مؤلفه‌های الگو گزارشگری مالی تحت وب

مقدار فازی زدایی شده	X_{3max}	X_{2max}	X_{1max}	میانگین فازی	ابزار	عامل
۰/۶۳۱	۰/۶۳۱	۰/۵۱۲	۰/۴۴۱	(۰/۷۸، ۰/۹۶، ۰/۹۴)	ارتقا فرهنگ دوستی با محیط زیست	فرهنگ انسانی سیاسی
۰/۴۷۱	۰/۴۷۱	۰/۸۸۶	۰/۹۱۴	(۰/۹۷، ۰/۷۲، ۰/۸۰)	فعالیت‌های آموزشی، سلامت و بهداشت جامعه	
۰/۶۷۵	۰/۶۷۵	۰/۸۲۵	۰/۹۶۳	(۰/۸۶، ۰/۷۴، ۰/۶۹)	فعالیت‌های فرهنگی آموزشی و پژوهشی و برنامه‌ریزی محیط زیست	
۰/۸۰۵	۰/۸۰۵	۰/۹۶۴	۰/۷۱۴	(۰/۸۵، ۰/۷۴، ۰/۷۱)	اهم اقدامات انجام شده در راستای تحقق شعارهای ملی	
۰/۹۱۴	۰/۹۱۴	۰/۵۱۲	۰/۶۳۳	(۰/۷۰، ۰/۹۵، ۰/۷۴)	همکاری با سازمان‌ها در راستای تدوین استانداردهای محیط زیستی	

اعتبارسنجی مدل اندازه‌گیری

پس از تعیین الگوی مفهومی و گردآوری داده‌های پژوهش، مهم‌ترین مرحله مدل‌سازی، اعتبارسنجی مدل اندازه‌گیری می‌باشد. بررسی اعتبار مدل نیز با استفاده از معیارهای نیکویی برازش انجام می‌گردد. شکل ۱ مدل اصلاح‌شده برای اندازه‌گیری شاخص گزارشگری مالی تحت وب را نشان می‌دهند.



شکل ۱. مدل اندازه‌گیری اصلاح‌شده گزارشگری مالی تحت وب

مدل نهایی اندازه‌گیری شاخص گزارشگری مالی تحت وب

در نهایت مدل نهایی اندازه‌گیری شاخص گزارشگری مالی تحت وب به شرح زیر می‌باشد:

$$FRWL - Index_{it} = 0.031 P_1 + 0.046 P_2 + 0.208 P_3 + 0.127 P_4 + 0.012 P_5 + 0.059 P_6 + 0.178 P_7 + 0.425 P_8 \quad \text{مدل (۱)}$$

که در این مدل P_i عامل استاندارد شده شاخص‌های محاسبه گزارشگری مالی تحت وب می‌باشد. $FRWL - Index$: شاخص گزارشگری مالی تحت وب؛ P_1 : شاخص سازمانی؛ P_2 : شاخص مالی؛ P_3 : شاخص اقتصادی؛ P_4 : شاخص اجتماعی؛ P_5 : شاخص سیاسی؛ P_6 : شاخص انسانی؛ P_7 : شاخص تکنولوژی؛ P_8 : شاخص فرهنگی

آمار توصیفی متغیرها

جدول ۲، آمار توصیفی متغیرهای مورد آزمون که شامل برخی شاخص‌های مرکزی و پراکندگی می‌باشد را نشان می‌دهد.

جدول ۲. آمار توصیفی مربوط به متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	میانه	انحراف معیار	کمینه	بیشینه
بازده شرکت	۰/۲۴۲	۰/۲۳۱	۰/۳۵۰	-۰/۷۸۲	۲/۷۱۱
اجتناب مالیاتی	۰/۱۵۰	۰/۱۱۸	۰/۱۶۱	-۰/۱۳۳	۰/۷۳۰
اندازه شرکت	۱۲/۹۱۵	۱۲/۷۱۳	۰/۶۶۸	۱۰/۳۲۸	۱۴/۹۷۴
اهرم مالی	۰/۶۴۳	۰/۶۱۳	۰/۱۶۱	۰/۳۳۸	۱/۸۵۱
فرصت‌های رشد	۰/۵۹۲	۰/۵۹۷	۰/۲۰۴	۰/۰۵۴	۰/۹۶۴

جدول فوق آمار توصیفی متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد که شامل برخی شاخص‌های مرکزی و پراکندگی است. همان‌طور که در این جدول ملاحظه می‌شود، مقدار میانگین متغیر اجتناب مالیاتی (۰/۱۵۰) است که حاکی از آن است که به طور متوسط سود قبل از مالیات شرکت‌ها بیشتر از سود مشمول مالیات آن‌ها است. این موضوع را می‌توان از اختلاف بیشینه و کمینه معیار اجتناب مالیاتی نیز ملاحظه نمود. همچنین میانه متغیر بازده سهام در شرکت حاکی از آن است که نیمی از شرکت‌ها بیشتر از مقدار (۰/۲۳۱) بازدهی حاصل کرده‌اند و نیمی دیگر کمتر از این میزان بازده کسب نموده‌اند.

آزمون تأثیر مدل بومی گزارشگری مالی تحت وب بر اجتناب مالیاتی

از آنجایی که یکی از عمده‌ترین مشکلات که در رگرسیون سری‌های زمانی ممکن است رخ دهد، پدیده رگرسیون ساختگی می‌باشد لذا برای رفع این مشکل از آزمون مانایی لوین، لین و چو (LLC) و آیم، پسران و شین (IPS) برای متغیرهای پژوهش شده است. نتایج این آزمون حاکی از آن است که مقدار این آماره برای هر یک از متغیرها معنادار بوده، لذا فرضیه صفر مبنی بر وجود ریشه واحد متغیرها رد می‌شود. به بیان دیگر، مانایی داده‌ها تأیید می‌گردد. همچنین قبل از تخمین مدل لازم است که روش تخمین (تلفیقی یا تابلویی) مشخص شود. برای این منظور از آزمون چاو استفاده شده است. با توجه به اینکه احتمال F لیمر مدل پژوهش کمتر از ۵ درصد می‌باشد؛ بنابراین برای تخمین تمام مدل‌ها از روش تابلویی استفاده می‌شود. از سویی، نتایج آزمون هاسمن برای مدل پژوهش کمتر از ۵ درصد می‌باشد، لذا جهت تخمین مدل از روش اثرهای ثابت استفاده شده است.

با توجه به بخش آماره‌های موزون برآورد مدل در جدول ۳ مشخص می‌شود که آماره F و سطح معناداری آن بیانگر معنادار بودن رگرسیون است (مقدار آماره F بزرگ‌تر از مقدار بحرانی و معناداری آن زیر سطح خطای ۰/۰۵ است). همچنین آماره دوربین و اتسون حاکی از عدم خودهمبستگی بین متغیرهای پژوهش است. بر اساس نتایج بدست آمده از متغیر شاخص گزارشگری مالی تحت وب باعث کاهش اجتناب مالیاتی می‌شود که منجر به شفافیت گزارشگری مالی نیز خواهد شد. سایر متغیرهای کنترلی پژوهش نیز با اجتناب از مالیات شرکت رابطه معناداری دارند.

جدول ۳. آزمون فرضیه اول پژوهش

$$ETR_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 WFR - Index_{i,t} + \beta_2 SIZE_{i,t} + \beta_3 LEV_{i,t} + \beta_4 GROWTH_{i,t} + Firm\ Fixed\ Effects + Year\ Fixed\ Effects + \varepsilon_{i,t}$$

متغیر وابسته: اجتناب مالیاتی				متغیر
احتمال	آماره t	خطای استاندارد	ضرایب	
۰/۰۰۰	۱۴/۸۶۰	۰/۰۱۲	۰/۱۹۳	ضریب ثابت
۰/۰۰۱	-۳/۳۹۰	۰/۱۳۱	-۰/۴۴۵	شاخص گزارشگری مالی تحت وب
۰/۰۰۲	۳/۱۷۱	۰/۰۵۳	۰/۱۷۱	اندازه شرکت
۰/۰۰۱	۳/۲۸۴	۰/۰۰۸	۰/۰۲۷	اهرم مالی
۰/۰۰۰۸	۲/۶۷۶	۰/۰۰۱	۰/۰۰۳	فرصت‌های رشد
	کنترل شد			اثر سال- شرکت
	کنترل شد			اثر سال- صنعت
	۰/۶۱۲			ضریب تعیین
	۰/۵۹۳			ضریب تعیین تعدیل‌شده
	۲/۲۴۱			دوربین- واتسون
	۱۶/۷۱۵			آماره F
	۰/۰۰۰			احتمال (آماره F)

با توجه به بخش آماره‌های موزون برآورد مدل در جدول ۴ مشخص می‌شود که آماره F و سطح معناداری آن بیانگر معنادار بودن رگرسیون است (مقدار آماره F بزرگ‌تر از مقدار بحرانی و معناداری آن زیر سطح خطای ۰/۰۵ است). همچنین آماره دوربین واتسون حاکی از عدم خودهمبستگی بین متغیرهای پژوهش است.

جدول ۴. آزمون فرضیه دوم پژوهش

$$SM_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 WFR - Index_{i,t} + \beta_2 SIZE_{i,t} + \beta_3 LEV_{i,t} + \beta_4 GROWTH_{i,t} + Firm\ Fixed\ Effects + Year\ Fixed\ Effects + \varepsilon_{i,t}$$

متغیر وابسته: کارایی بازار سهام				متغیر
احتمال	آماره t	خطای استاندارد	ضرایب	
۰/۰۰۰۰	۵/۲۲۰	۰/۱۶۶	۰/۸۶۹	ضریب ثابت
۰/۰۲۷۵	۲/۱۵۳	۰/۳۱۹	۰/۶۸۷	شاخص گزارشگری مالی تحت وب
۰/۰۰۱	۲/۹۸۱	۰/۰۸۲۰	۰/۲۴۵	اندازه شرکت
۰/۰۰۱	۳/۱۸۸	۱/۶۲۲	۵/۱۷۲	اهرم مالی
۰/۰۰۱	۳/۱۰۷	۰/۱۳۶	۰/۴۲۲	فرصت‌های رشد
	کنترل شد			اثر سال- شرکت
	کنترل شد			اثر سال- صنعت
	۰/۵۴۳			ضریب تعیین
	۰/۵۲۸			ضریب تعیین تعدیل‌شده
	۲/۱۱۲			دوربین- واتسون
	۱۸/۳۲۹			آماره F
	۰/۰۰۰			احتمال (آماره F)

بر اساس نتایج بدست آمده از متغیر شاخص گزارشگری مالی تحت وب باعث افزایش کارایی بازار سهام می‌شود که از طریق گزارشگری مالی تحت وب، شفافیت اطلاعات بیشتر و عدم تقارن اطلاعات کاهش یافته و از این طریق سرمایه‌گذاران نیز با تصمیمات درست و منطقی در سهام شرکت‌ها سرمایه‌گذاری خواهند کرد. سایر متغیرهای کنترلی پژوهش نیز با اجتناب از مالیات شرکت رابطه معناداری دارند.

بحث و نتیجه‌گیری

روند پر سرعت و شتابنده تحولات رخ داده در حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات به ویژه اینترنت، تمامی ابعاد زندگی جوامع بشری را تحت تأثیر قرار داده به گونه‌ای که این موضوع در حوزه حسابداری، منجر به خلق عنوان گزارشگری مالی تحت وب گردیده و گزارشگری مالی و غیرمالی را وارد مرحله نوینی نموده است و آثار و پیامدهای اجرای آن موضوعات مختلف این حوزه از جمله بازده و اجتناب مالیاتی را نیز در بر می‌گیرد.

در پژوهش حاضر ابتدا در مرحله اول با مروری بر ادبیات نظری تحقیق و انجام مصاحبه با خبرگان مالی، با استفاده از روش دلفی فازی، به شناسایی شاخص‌ها و ارائه مدل بومی گزارشگری مالی تحت وب در ایران پرداخته شد. بر اساس یافته‌ها، مدل ارائه شده مشتمل بر هشت شاخص سازمانی، مالی، اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، انسانی، تکنولوژی و فرهنگی و ۶۲ عامل محتوا است و توسط خبرگان تایید شده است. همچنین در مدل پیشنهادی، شاخص‌های سازمانی، مالی، اقتصادی و انسانی در سطح شرکت، شاخص‌های سیاسی، اجتماعی و فرهنگی در سطح جامعه و شاخص تکنولوژی در سطح تولیدکنندگان نرم‌افزاری تقسیم‌بندی شده است. بکارگیری این شاخص‌ها در سطح سازمان می‌تواند منجر به بهبود وضعیت گزارشگری مالی برای استفاده‌کنندگان از این صورت‌های مالی گردد.

در مرحله دوم پژوهش، پس از ارائه مدل بومی شاخص گزارشگری مالی تحت وب به ارائه تأثیر این مدل بر دو متغیر اجتناب مالیاتی بر اساس فرضیه اول پژوهش و بازار سهام بر اساس فرضیه دوم در بین ۱۶۷ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۸۸ الی ۱۳۹۹ پرداخته شد.

نتایج بدست آمده از فرضیه اول، حاکی از آن است که مدل بومی ارائه شده گزارشگری مالی تحت وب منجر به کاهش اجتناب مالیاتی می‌گردد که می‌توان نتیجه را این گونه مورد استدلال قرار داد که گزارشگری مالی تحت وب از طریق کاهش عدم تقارن اطلاعات بین دو طرف مالیات دهندگان شرکت و سازمان امور مالیاتی، باعث کاهش اجتناب از مالیات شرکت توسط مدیران خواهد شد و مهمتر از همه گزارشگری مالی تحت وب، درک و مقایسه گزارشگری مالی را ارتقا می‌دهد. بنابراین، گزارشگری مالی تحت وب باعث کاهش هزینه‌های پردازش اطلاعات شده و امکان نظارت بهتر مالیاتی و در نتیجه کاهش اجتناب مالیاتی را فراهم می‌آورد. نتیجه حاصله با یافته‌های پژوهش ساراقی و علی (۲۰۲۲) والتون و همکاران (۲۰۲۱) همسو است.

یافته‌های بدست آمده بر اساس فرضیه دوم پژوهش، نیز نشان داد که گزارشگری مالی تحت وب بر بازار سهام تأثیرگذار است. چرا که به موقع بودن و میزان افشای دوطلبانه، دو سازوکار اساسی شفافیت اطلاعاتی هستند و افشای داوطلبانه اطلاعات باعث کاهش عدم تقارن اطلاعات و تعارض نمایندگی شده و مدیران را از رفتارهای فرصت‌طلبانه باز می‌دارد. ضمن اینکه افشای قابل اعتماد و شفافیت اطلاعات شرکت منجر به اعتماد بیشتر سرمایه‌گذاران شده و

عدم اطمینان و ریسک سرمایه‌گذاران را با توجه به عملکرد آتی شرکت کاهش می‌دهد که به نوبه خود باعث افزایش تقاضا برای سهام شرکت می‌شود و نقدینگی بازار را نیز افزایش خواهد داد. لذا بر همین اساس گزارشگری مالی تحت وب، کیفیت اطلاعات افشا شده را تضمین می‌کند و به کاربران اجازه می‌دهد به اطلاعات ارسال شده اعتماد کنند. هرچه کیفیت اطلاعات بالاتر باشد، حاکمیت شرکتی قوی‌تر و عدم تقارن اطلاعات کمتری در شرکت وجود دارد و مدیران انگیزه کمتری برای پنهان‌سازی اطلاعات خواهند داشت که در نتیجه این امر باعث افزایش کارایی بازار سهام نیز شرکت می‌شود. یافته‌های بدست آمده با پژوهش‌های ساسی و همکاران (۲۰۲۱)، کارمیر و همکاران (۲۰۲۲) همسو است.

در همین راستا پژوهش حاضر نیز پیشنهاد می‌کند که به منظور کاهش زمینه بروز اجتناب مالیاتی در شرکتها و جلوگیری از آثار آن در گزارشگری مالی، قوانین مالیاتی و استانداردهای حسابداری با رویکرد تطابق بیشتر بازنگاری شوند؛ چرا که عدم تطابق بین استانداردهای حسابداری و قوانین مالیاتی به شرکتها اجازه می‌دهد در یک دوره گزارشگری، درآمدها را برای مقاصد گزارشگری مالی رو به بالا و برای مقاصد مالیاتی رو به پایین گزارش کنند و همین مسئله باعث ایجاد مشکلات شفافیت گزارشگری مالی می‌شود. همچنین به پژوهشگران پیشنهاد می‌شود در پژوهشی مجزا آثار مدل ارائه شده بر بازدهی سهام، را با درنظر گرفتن دوران تورم و رکود مورد بررسی قرار دهند. همچنین در پژوهش‌های آتی به بررسی تاثیر نوسانات نرخ تورم و متغیرهای کلان اقتصادی بر رابطه بین مدل با بازدهی سهام و اجتناب از مالیات مورد بررسی قرار دهند.

در استفاده و تفسیر یافته‌های این پژوهش با توجه به اینکه حجم نمونه نسبتاً کوچک و در بازه زمانی محدود مورد بررسی قرار گرفته، در تعمیم نتایج به دوره‌های دیگر و سایر شرکتها باید احتیاط کرد. ضمن اینکه نتایج حاصل از این پژوهش به پایگاه‌های اطلاعاتی استفاده شده و به مطالعات انجام شده در زمینه بورس اوراق بهادار تهران محدود است.

فهرست منابع

- احمدی لویه، افشین، نیکومرام، هاشم، و بنی مهد، بهمن. (۱۴۰۰). حق انتخاب حسابرس و اجتناب مالیاتی بر اساس نظریه انتخاب گلاسر. *دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت*، ۱۰(۳۸)، ۱-۱۶.
https://www.jmaak.ir/article_17543.html
- حصاری، جواد، و سعیدی، هادی. (۱۳۹۹). بررسی رابطه بین افشای داوطلبانه زبان گزارشگری مالی توسعه پذیر و ارزش‌گذاری بازار سهام و نقش حاکمیت شرکتی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *پیشرفت‌های مالی و سرمایه‌گذاری*، ۱(۱)، ۵۴-۳۷.
 doi: 10.30495/afi.2021.1921144.1008
- رحیمی کاکلکی مینا، بنی طالبی دهکردی، بهاره، و پیک فلک، جمشید. (۱۳۹۶). عوامل مؤثر بر رعایت اخلاق حرفه‌ای حسابداران. *اخلاق در علوم و فناوری*، ۱۲(۱)، ۷۵-۸۷.
<https://ethicsjournal.ir/article-1-537-fa.html>
- رهنمای رودپشتی، دیانتی دیلمی، و فخاری، فاطمه السادات. (۲۰۱۸). نرخ مؤثر مالیاتی نقدی معیار سنجش اجتناب مالیاتی یا مدیریت سود افزایشی؟. *پژوهش‌های تجربی حسابداری*، ۷(۴)، ۹۳-۱۱۶.
 doi: 10.22051/jera.2017.2802

داروغه حضرتی، فاطمه، تفتیان، اکرم و معین الدین، محمود. (۱۴۰۰). واکاوی عوامل مؤثر بر اقلام محتوایی گزارشگری یکپارچه مبتنی بر وب با رویکرد شهروند شرکتی. *حسابداری مدیریت*، ۱۴(۵۰)، ۸۳-۱۰۰. doi: 10.30495/JMA.2021.19290

عاطفی، مرجان، و برزگر، الهه. (۱۳۹۶). رابطه اخلاق پولی و ادراک اخلاقی دانشجویان حسابداری با درک اقدامات تردید آمیز. *اخلاق در علوم و فناوری*، ۲(۱۲)، ۱۱۷-۱۲۶. <http://ethicsjournal.ir/article-1-618-fa.html>

عزیزخانی، مسعود، ایمانی برندق، محمد و مردانی، حمیدرضا. (۱۳۹۴). تأثیر زبان گزارشگری مالی گسترش پذیر (XBRL) بر حسابرسی: فرصت یا چالش. *پژوهش‌های تجربی حسابداری*، ۱(۵)، ۳۷-۲۳. doi: 10.22051/jera.2015.2001

فخاری حسین، و طهماسبی خورنه، سعید. (۱۳۹۵). بررسی رابطه متقابل اجتناب مالیاتی و کیفیت افشای اطلاعات با استفاده از سیستم معادلات همزمان (3SLS). *پژوهشنامه مالیات*، ۳۲(۲۴)، ۱۲۵-۱۴۴. <http://taxjournal.ir/article-1-1041-fa.html>

محمدزاده سالطه، حیدر، و آزادپور، محمد. (۲۰۱۷). تأثیر عوامل مربوط به هزینه‌های محرمانه بر کیفیت گزارشگری مالی با تأکید بر اجتناب مالیاتی. *پژوهشنامه مالیات*، ۳۵(۲۵)، ۱۸۰-۲۰۱. <http://taxjournal.ir/article-1-922-fa.html>

مستانه اکبر، و پاک مرام، عسگر. (۱۳۹۵). نقش سهامداران نهادی در رابطه بین کیفیت افشا و اجتناب مالیاتی. *پژوهشنامه مالیات*، ۳۱(۲۴)، ۱۴۵-۱۷۴. <http://taxjournal.ir/article-1-985-fa.html>

مکوندی، سارا، بنی طالبی دهکردی، بهاره، و جعفری، حمیدرضا. (۱۴۰۲). ارائه الگویی برای سنجش اجرای گزارشگری مالی تحت وب. *فصلنامه مهندسی مدیریت نوین*، ۹(۴)، ۷۸-۵۲. doi: 10.30495/jmemiau.2024.708482

مکوندی، سارا، بنی طالبی دهکردی، بهاره، جعفری، حمیدرضا. (۱۴۰۲). تأثیر اجرای گزارشگری مالی تحت وب بر مدیریت سود با تأکید بر نقش تعدیل‌کننده هزینه نمایندگی. *توسعه و سرمایه*، ۸(۲)، ۱۱۳-۱۲۹. doi: 10.22103/jdc.2022.19955.1279

ناظمی اردکانی، مهدی، عارف منش، زهره و دهقان دهنوی، سمیه. (۱۳۹۸). تأثیر گزارشگری مالی اینترنتی بر ارزش شرکت. *پژوهش‌های تجربی حسابداری*، ۹(۲)، ۳۲۳-۳۵۰. doi: 10.22051/jera.2018.18280.1877

نوبخت، مریم و نوبخت، یونس. (۱۳۹۹). تأثیر اجتناب از پرداخت مالیات بر معیارهای حسابداری ارزش شرکت: جریان نقد آزاد برای واحد تجاری و جریان نقد آزاد ناشی از کسب و کار. *مطالعات تجربی حسابداری مالی*، ۱۷(۶۸)، ۹۷-۱۱۹. doi: 10.22054/qjma.2021.52938.2159

نوروزی، محمد؛ آذین فر، کاوه؛ عباسی، ابراهیم و داداشی، ایمان. (۱۳۹۹). طراحی مدل و ارزیابی نقش تعدیلی توانایی مدیریت بر رابطه بین خوانایی گزارشگری مالی و هزینه نمایندگی. *نشریه پژوهش‌های حسابداری مالی*، ۱۲(۱)، ۱-۱۸. doi: 10.22108/FAR.2019.116175.1433

- Ahmadi louyeh, A., Nikoomaram, H., & Banimahd, B. (2021). The Right of Auditor's Choice and Tax Avoidance Based on Glaser's Choice Theory. *Journal of Management Accounting and Auditing Knowledge*, 10(38), 1-16. https://www.jmaak.ir/article_17543.html [In Persian]
- Atefi, M., Barzegar, E. (2017). Relationship between Money Ethics & Ethical Perception of Accounting Students with Understanding the Questionable Actions. *Ethics in Science and Technology*, 12(2), 117-126. <http://ethicsjournal.ir/article-1-618-fa.html> [In Persian]
- Azizkhani, M., Imani Barandagh, M., & Mardani, H. (2015). The Impact of XBRL on Auditing: A Treat of Challenge or Opportunity. *Empirical Research in Accounting*, 5(1), 23-37. doi: 10.22051/jera.2015.2001 [In Persian]
- Balakrishnan, K., Blouin, J. L., & Guay, W. R. (2019). Tax aggressiveness and corporate transparency. *The Accounting Review*, 94(1), 45-69. doi: 10.2308/accr-52130
- Birt, J. L., Muthusamy, K., & Bir, P. (2017). XBRL and the qualitative characteristics of useful financial information. *Accounting Research Journal*, 30(01), 107-126. doi: 10.1108/ARJ-11-2014-0105
- Charitou, A., Floropoulos, N., Karamanou, I., & Loizides, G. (2018). Non-GAAP earnings disclosures on the face of the income statement by UK firms: the effect on market liquidity. *The International Journal of Accounting*, 53(3), 183-202. doi: 10.1016/j.intacc.2018.07.003
- Chen, J. Z., Hong, H. A., Kim, J. B., & Ryou, J. W. (2021). Information processing costs and corporate tax avoidance: Evidence from the SEC's XBRL mandate. *Journal of Accounting and Public Policy*, 40(2), 106822. doi:10.1016/j.jaccpubpol.2021.106822
- Chong, D., Shi, H., Fu, L., Ji, H., & Yan, G. (2017). The impact of XBRL on information asymmetry: evidence from loan contracting. *Journal of Management Analytics*, 4(2), 145-158. doi: 10.1080/23270012.2017.1299047
- Cormier, D., Gutierrez, L. G., & Magnan, M. (2020). Market enforcement under different legal regimes: a comparison of France and Canada. *Journal of Management and Governance*, 24, 37-61. doi: 10.1007/s10997-019-09464-2
- Darogheh Hazrati, F., Taftiyan, A., & Moeinadin, M. (2021). An exploration of factors affecting content elements of the web-based integrated reporting with a corporate citizen approach. *Management Accounting*, 14(50), 83-100. doi: 10.30495/jma.2021.19290 [In Persian]
- Doolin, B., & Troshani, I. (2007). Organizational adoption of XBRL. *Electronic Markets*, 17(3), 199-209. doi: 10.1080/10196780701503195
- Du, H., & Wu, K. (2018). XBRL mandate and timeliness of financial reporting: do XBRL filings take longer?. *Journal of Emerging Technologies in Accounting*, 15(1), 57-75. doi:10.2308/jeta-52094
- Fakhari, H., & Tahmasebi Khome, S. (2017). An Investigation of the Correlation between Tax Avoidance and Disclosure Quality in the Listed Companies of Tehran Stock Exchange (TSE) by the Simultaneous Equation Method (3SLS). *Journal of Tax Research*, 24(32), 125-144. <http://taxjournal.ir/article-1-1041-fa.html> [In Persian]
- Gnangnon, S. K. (2020). Internet and tax reform in developing countries. *Information Economics and Policy*, 51, 100850. doi: 10.1016 /j.infoecopol. 2020. 100850
- Goh, B. W., Lee, J., Lim, C. Y., & Shevlin, T. (2016). The effect of corporate tax avoidance on the cost of equity. *The Accounting Review*, 91(6), 1647-1670. doi: 10.2308/accr-51432
- Hesari, J., & Saeidi, H. (2020). Investigating The Relationship between XBRL Voluntary Disclosure and Stock Market Valuation and The Role of Corporate Governance of listed companies in Tehran Stock Exchange (TSE). *Advances in Finance and Investment*, 1(1), 54-37. doi: 10.30495/afi.2021.1921144.1008 [In Persian]

- Hoitash, R., & Hoitash, U. (2018). Measuring accounting reporting complexity with XBRL. *The Accounting Review*, 93(1), 259-287. doi: 10.2308/accr-51762
- Janvrin, D. J., & No, W. G. (2012). XBRL implementation: A field investigation to identify research opportunities. *Journal of Information Systems*, 26(1), 169-197. doi: 10.2308/isys-10252
- Johnston, J. (2020). Extended XBRL tags and financial analysts' forecast error and dispersion. *Journal of Information Systems*, 34(3), 105-131. doi: 10.2308/ISYS-16-013
- Kim, J. B., Li, B., & Liu, Z. (2019). Information-processing costs and breadth of ownership. *Contemporary Accounting Research*, 36(4), 2408-2436. doi: 10.1111/1911-3846.12451
- Li, S., & Nwaeze, E. T. (2018). Impact of extensions in XBRL disclosure on analysts' forecast behavior. *Accounting Horizons*, 32(2), 57-79. doi: 10.2308/acch-52034
- Liu, C., Luo, X. R., & Wang, F. L. (2017). An empirical investigation on the impact of XBRL adoption on information asymmetry: Evidence from Europe. *Decision Support Systems*, 93, 42-50. doi: 10.1016/j.dss.2016.09.004
- Makvandi, S., Banitalebi Dehkordi, B., & Jaafari, H. R. (2024). A model for measuring the performance of web financial reporting. *Journal of Modern Management Engineering*, 9(4), 52-78. doi: 10.30495/jmemiau.2024.708482 [In Persian]
- Makvandi, S., Banitalebi Dehkordi, B., & Jafari, H. R. (2023). The effect of implementing web-based financial reporting model on earnings management emphasizing the moderating role of agency costs. *Journal of Development and Capital*, 8(2), 113-129. doi: 10.22103/jdc.2022.19955.1279 [In Persian]
- Mastaneh, A., & Pakmaram, A., (2016). The Role of Organizational Shareholders in Relationship between Disclose Quality and Tax. *Journal of Tax Research*, 24(31), 145-174. <http://taxjournal.ir/article-1-985-fa.html>. [In Persian]
- Mohammadzadeh Salteh, H., Azadi, M., (2017). The impact of factors related to the confidentiality costs on the quality of financial reporting with an emphasis on tax avoidance. *Journal of Tax Research*, 25(35), 180-201. <http://taxjournal.ir/article-1-922-fa.html>. [In Persian]
- Mousa, R. (2016). The evolution of electronic filing process at the UK's HM Revenue and Customs: The case of XBRL adoption. *eJournal of Tax Research*, 14(1), 206-234.
- Nazemi Ardakani, M., aref manesh, Z., & Dehghan Dehnavi, S. (2019). Internet Financial Reporting and Firm Value. *Empirical Research in Accounting*, 9(2), 323-350. doi: 10.22051/jera.2018.18280.1877 [In Persian]
- Nobakht, M., & Nobakht, Y. (2020). The impact of tax avoidance on accounting criteria of firm value: free cash flow to the firm and free cash flow from the business. *Empirical Studies in Financial Accounting*, 17(68), 97-119. doi: 10.22054/qjma.2021.52938.2159. [In Persian]
- Norouzi, M., Azinfar, K., Abbasi, E., & Dadashi, I. (2020). Modeling the Moderating Role of Management Ability in the Relationship between Financial Reporting Readability and Agency Cost. *Financial Accounting Research*, 12(1), 1-18.1-18. doi: 10.22108/far.2019.116175.1433 [In Persian]
- Qin, J., Lin, J., & Xin, Y. (2023). Corporate tax avoidance: The impact of performance above aspiration and CEO experience. *Asia Pacific Journal of Management*, 1-31. doi: 10.1007/s10490-023-09912-6
- Rahimi Kakolaki M, Banitalebi Dehkordi B, & Peikfalak J. (2017). Effective Factors on Performing Professional Ethics by Accounts. *Ethics in science and Technology*, 12(1), 75-87. <https://ethicsjournal.ir/article-1-537-fa.html>
- Rahnamay Roodposhti, F., Dianati Deilami, Z., & Fakhari, F. S. (2018). Cash Effective Tax Rate as a Criterion of Tax avoidance or Earnings Management. *Empirical Research in Accounting*, 7(4), 93-116. doi: 10.22051/jera.2017.2802. [In Persian]

- Rixen, T. (2011) Tax Competition and Inequality: The Case for Global Tax Governance. *Global governance*, 4(17), 447-467.
- Samarghandi, H., Askarany, D., & Dehkordi, B. B. (2023). A Hybrid Method to Predict Human Action Actors in Accounting Information System. *Journal of Risk and Financial Management*, 16(1), 37. doi: 10.3390/jrfm16010037
- Saragih, A. H., & Ali, S. (2022). The effect of XBRL adoption on corporate tax avoidance: empirical evidence from an emerging country. *Journal of Financial Reporting and Accounting*. doi:10.1108/JFRA-09-2021-0281
- Sassi, W., Othman, H. B., & Hussainey, K. (2021). The impact of mandatory adoption of XBRL on firm's stock liquidity: a cross-country study. *Journal of Financial Reporting and Accounting*, 19(2), 299-324. doi: 10.1108/JFRA-07-2020-0207
- Shan, Y. G., & Troshani, I. (2021). Digital corporate reporting and value relevance: evidence from the US and Japan. *International Journal of Managerial Finance*, 17(2), 256-281. doi: 10.1108/IJMF-01-2020-0018
- Talebna, G., & Dehkordi, B. B. (2012). Study of relation between effectiveness audit and management audit. *GSTF Business Review (GBR)*, 2(1), 92. doi: 10.5176/2010-4804_2.3.224
- Vasarhelyi, M. A., Chan, D. Y., & Krahel, J. P. (2012). Consequences of XBRL standardization on financial statement data. *Journal of Information Systems*, 26(1), 155-167. doi: 10.2308/isys-10258
- Walton, S., Yang, L., & Zhang, Y. (2021). XBRL tag extensions and tax accrual quality. *Journal of Information Systems*, 35(2), 91-114. doi: 10.2308/ISYS-19-054
- Wen, W., Cui, H., & Ke, Y. (2020). Directors with foreign experience and corporate tax avoidance. *Journal of Corporate Finance*, 62, 101624. doi: 10.1016/j.jcorpfin.2020.101624
- Yoon, H., Zo, H., & Ciganek, A. P. (2011). Does XBRL adoption reduce information asymmetry?. *Journal of Business Research*, 64(2), 157-163. doi: 10.1016/j.jbusres.2010.01.008